

Zbiór Orzeczeń

WYROK SĄDU (szósta izba)

z dnia 15 lipca 2015 r. *

Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Europejski rynek stali sprężającej — Ustalanie cen, podział rynku i wymiana szczególnie chronionych informacji handlowych — Złożone naruszenie — Jednolite i ciągłe naruszenie — Zdystansowanie się — Waga naruszenia — Okoliczności łagodzące — Równość traktowania — Zasada indywidualizacji kar — Ocena zdolności płatniczej — Komunikat Komisji w sprawie współpracy z 2002 r. — Wytyczne w sprawie obliczania kwoty grzywnien z 2006 r. — Nieograniczone prawo orzekania

W sprawie T-393/10

Westfälische Drahtindustrie GmbH, z siedzibą w Hamm (Niemcy),

Westfälische Drahtindustrie Verwaltungsgesellschaft mbH & Co. KG, z siedzibą w Hamm,

Pampus Industriebeteiligungen GmbH & Co. KG, z siedzibą w Iserlohn (Niemcy),

reprezentowani przez adwokatów: początkowo C. Stadlera i N. Tkatchenko, a następnie przez C. Stadlera i S. Budde,

skarżące,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej przez V. Bottkę, R. Sauera i C. Hödlmayra, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez adwokata M. Buntscheck,

strona pozwana,

mającej za przedmiot wniosek o stwierdzenie nieważności i o zmianę decyzji Komisji C(2010) 4387 wersja ostateczna z dnia 30 czerwca 2010 r., dotyczącej postępowania na mocy art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/38.344 – Stal sprężająca), zmienionej decyzją Komisji C(2010) 6676 wersja ostateczna z dnia 30 września 2010 r. oraz decyzją Komisji C(2011) 2269 wersja ostateczna z dnia 4 kwietnia 2011 r., a także wniosek o stwierdzenie nieważności pisma dyrektora generalnego Dyrekcji Generalnej ds. Konkurencji Komisji z dnia 14 lutego 2011 r.,

SĄD (szósta izba),

w składzie: S. Frimodt Nielsen (sprawozdawca), prezes, F. Dehousse i A.M. Collins, sędziowie,

sekretarz: K. Andová, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 10 lipca 2014 r.,

* Język postępowania: niemiecki.

wydaje następujący

Wyrok¹ [...]

II – *W przedmiocie dopuszczalności wniosku o stwierdzenie nieważności pisma z dnia 14 lutego 2011 r.*

- 92 Należy przypomnieć, że w toku postępowania sądowego dyrektor generalny doręczył skarżącym pismo z dnia 14 lutego 2011 r. w sprawie oddalenia wniosku o ponowną ocenę ich zdolności płatniczej, który został przez nich przedstawiony Komisji w dniu 12 sierpnia 2010 r., a więc pomiędzy przyjęciem decyzji początkowej a wniesieniem niniejszej skargi.
- 93 W owym piśmie, sporządzonym po badaniu okoliczności faktycznych przedstawionych przez skarżących i po ich odpowiedzi na szereg pytań zadanych im przez służby Komisji pomiędzy 12 sierpnia 2010 r. a 7 lutego 2011 r. dyrektor generalny stwierdził, z odmiennych względów od wskazanych w zaskarżonej decyzji, że nie należało udzielić skarżącym obniżenia grzywny przy uwzględnieniu ich zdolności płatniczej.
- 94 Skarżące wniosły w replice o pozwoleńie na rozszerzenie zarzutów skargi o stwierdzenie nieważności pisma z dnia 14 lutego 2011 r. (zob. pkt 66 powyżej).
- 95 Komisja sprzeciwiła się temu wnioskowi z tego względu, że po pierwsze wskazane pismo nie zmienia sytuacji prawnej skarżących i w konsekwencji nie może stanowić przedmiotu skargi o stwierdzenie nieważności oraz, po drugie, że skarżące nie przedstawiły nowych istotnych faktów na poparcie swego wniosku o ponowną ocenę ich zdolności płatniczej. W tych okolicznościach pismo z dnia 14 lutego 2011 r. miało zatem charakter wyłącznie potwierdzający. Komisja podniosła ponadto, że ocena zdolności płatniczej skarżących podlega nieograniczonemu prawu orzekania Sądu, i że Sąd jest obowiązany, w ramach wykonywania swych uprawnień, do uwzględnienia sytuacji faktycznej istniejącej w dniu wydania orzeczenia, w związku z czym skarżące nie mają interesu w tym, aby Sąd orzekł w przedmiocie właściwego charakteru oceny ich zdolności płatniczej, jaka miała miejsce w chwili sporządzenia pisma z dnia 14 lutego 2011 r.
- 96 Prawdą jest, że wyrażenie opinii na piśmie przez instytucję Unii lub zwykła deklaracja intencji nie mogą stanowić decyzji mogącej być przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności na podstawie art. 263 akapit pierwszy TFUE, ponieważ nie mogą one wywoływać skutków prawnych lub nie jest to ich celem (zob. podobnie wyroki: z dnia 27 marca 1980 r., Sucrimex i Westzucker/Komisja, 133/79, Rec, EU:C:1980:104, pkt 15–19; a także z dnia 27 września 1988 r., Zjednoczone Królestwo/Komisja, 114/86, Rec, EU:C:1988:449, pkt 12–15).
- 97 Jak już ponadto orzeczono w zakresie dotyczącym skargi o stwierdzenie nieważności wniesionej przez osoby prywatne, nie każde pismo pochodzące z organów Unii wysłane w odpowiedzi na pytanie sformułowane przez adresata stanowi akt, który by go dotyczył w rozumieniu art. 263 akapit czwarty TFUE, umożliwiając mu wniesienie skargi o stwierdzenie nieważności (zob. podobnie postanowienie z dnia 27 stycznia 1993 r., Miethke/Parlament, C-25/92, Rec, EU:C:1993:32, pkt 10).
- 98 Zgodnie natomiast z utrwalonym orzecznictwem środki rodzące wiążące skutki prawne wpływające na interesy osób trzecich, zmieniając w sposób istotny ich sytuację prawną, stanowią akty, które mogą być przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności w rozumieniu art. 263 TFUE (wyrok z dnia 11 listopada 1981 r., IBM/Komisja, 60/81, Rec, EU:C:1981:264, pkt 9; zob. również wyrok z dnia 17 kwietnia 2008 r., Cestas/Komisja, T-260/04, Zb.Orz., EU:T:2008:115, pkt 67 i przytoczone tam orzecznictwo).

1 — Poniżej zostały odtworzone jedynie te punkty wyroku, których publikację Sąd uznał za wskazaną.

- 99 Ponadto decydującym kryterium dla celów określenia, czy środek, w przypadku którego wniesiono o stwierdzenie nieważności, może być przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności jest jego treść, podczas gdy forma, w której ów środek został przyjęty jest w tym względzie zasadniczo nieistotna (ww. w pkt 98 wyroki: IBM/Komisja, EU:C:1981:264, pkt 9; również Cestas/Komisja, EU:T:2008:115, pkt 68 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 100 Jedynie akt, na mocy którego organ Unii określa swe stanowisko w sposób jednoznaczny i określony, w formie umożliwiającej zidentyfikowanie jego charakteru, stanowi decyzję mogącą być przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności pod warunkiem, że owa decyzja nie stanowi potwierdzenia aktu wcześniejszego (zob. podobnie wyrok z dnia 26 maja 1982 r., Niemcy i Bundesanstalt für Arbeit/Komisja, 44/81, Rec, EU:C:1982:197, pkt 12).
- 101 W przypadku gdy zaskarżony akt ma charakter wyłącznie potwierdzający, skarga jest dopuszczalna jedynie pod warunkiem, że potwierdzony akt został zaskarżony w odpowiednim terminie (zob. wyroki: z dnia 14 lipca 1995 r., CB/Komisja, T-275/94, Rec, EU:T:1995:141, pkt 27; z dnia 10 lipca 1997 r., AssiDomän Kraft Products i in./Komisja, T-227/95, Rec, EU:T:1997:108, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo). Skarga na decyzję potwierdzającą jest bowiem niedopuszczalna jedynie wówczas, gdy decyzja potwierdzona stała się prawomocna względem zainteresowanego w braku skargi wniesionej do sądu w wymaganym terminie. W przeciwnym razie osoba zainteresowana ma prawo zaskarżyć decyzję potwierdzoną albo decyzję potwierdzającą, względnie obydwie te decyzje (wyroki: z dnia 11 maja 1989 r., Maurissen i Union syndicale/Trybunał Obrachunkowy, 193/87 i 194/87, EU:C:1989:185, pkt 26; z dnia 18 grudnia 2007 r., Weißenfels/Parlament, C-135/06 P, Zb.Orz., EU:C:2007:812, pkt 54).
- 102 Jeżeli natomiast skarżący nie podejmie w terminie działań przeciwko decyzji, którą przyjęte zostały w sposób jednoznaczny środki wywołujące skutki prawne, które naruszają jego interesy i które go obowiązują, termin nie zostanie mu przywrócony poprzez zwrócenie się do instytucji o zmianę decyzji i wniesienie skargi na decyzję odmowną, utrzymującą w mocy wcześniej przyjętą decyzję (zob. wyrok z dnia 15 marca 1995 r., COBRECAF i in./Komisja, T-514/93, Rec, EU:T:1995:49, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 103 W świetle powyższych stwierdzeń należy zbadać dopuszczalność wniosku skarżących o stwierdzenie nieważności pisma z dnia 14 lutego 2011 r., w którym dyrektor generalny oddalił wniosek o ponowną ocenę zdolności płatniczej skarżących złożony po przyjęciu decyzji początkowej (zob. pkt 60, 61 powyżej).
- 104 W tym względzie argument Komisji, wedle którego nie jest ona zobowiązana do rozpatrywania wniosków o ponowną ocenę zdolności płatniczej przedsiębiorstw przedstawionych po przyjęciu decyzji nakładających grzywny, nie jest w niniejszej sprawie zasadny. Jest bowiem bezsporne, że w niniejszej sprawie służby Komisji rozpatrzyły nowy wniosek przedstawiony przez skarżące po zbadaniu nowych, przedłożonych przez nie na jego poparcie dokumentów i po skierowaniu do nich szeregu pytań dotyczących w szczególności tych dokumentów.
- 105 Ponadto, pod koniec owego badania dyrektor generalny uzasadnił odmowę uwzględnienia wniosku o obniżenie grzywny przedstawionego przez skarżące ze względów całkowicie odmiennych niż względy przedstawione w decyzji początkowej. O ile bowiem w decyzji początkowej Komisja stwierdziła, że sytuacja skarżących była tak dalece niepewna, że prawdopodobna była ich likwidacja niezależnie od kwoty nałożonych na nie grzywien, o tyle w piśmie z dnia 14 lutego 2011 r. dyrektor generalny uznał, w świetle prognoz cash-flow spółki WDI przedstawionych przez skarżące po wydaniu decyzji początkowej, że nie wykazały one, jakoby spółka ta nie była sama w stanie uzyskać środków koniecznych do zapłaty całości grzywien.

- 106 Ponadto dyrektor generalny dokonał oceny zdolności płatniczej skarżących przy uwzględnieniu kwoty grzywien, które zostały na nich nałożone w pierwszej decyzji zmieniającej. Jednakże owa kwota różniła się od kwoty, w odniesieniu do której dokonana została pierwsza ocena owej zdolności płatniczej w decyzji początkowej.
- 107 Z powyższych rozważań wynika, że w piśmie z dnia 14 lutego 2011 r. dyrektor generalny ocenił zdolność płatniczą skarżących, biorąc pod uwagę odmienne okoliczności faktyczne i prawne od tych, które zostały zbadane w decyzji początkowej, i że przyjęte przez dyrektora generalnego uzasadnienie odmowy obniżenia nałożonej na nie grzywiny jest różne od uzasadnienia oddalenia ich pierwszego wniosku o obniżenie zawartego w decyzji początkowej. W związku z tym, wbrew stanowisku Komisji, pismo z dnia 14 lutego 2011 r. nie może zostać uznane za czyste potwierdzenie decyzji początkowej (zob. podobnie wyroki: z dnia 7 lutego 2001 r., *Inpesca/Komisja*, T-186/98, Rec, EU:T:2001:42, pkt 44–51; z dnia 22 maja 2012 r., *Sviluppo Globale/Komisja*, T-6/10, EU:T:2012:245, pkt 22–24).
- 108 Należy w każdym razie przypomnieć, że w terminie przewidzianym dla skargi w art. 263 akapit szósty TFUE skarżące przedstawiły wniosek o stwierdzenie nieważności pisma z dnia 14 lutego 2011 r., i to w ramach niniejszej skargi, która jest również skierowana przeciwko zaskarżonej decyzji. W związku z tym, w chwili, w której skarżące wniosły o rozszerzenie przedmiotu niniejszego postępowania o pismo z dnia 14 lutego 2011 r. decyzja początkowa nie była jeszcze prawomocna. Tymczasem, jak wynika z orzecznictwa wskazanego w pkt 101 powyżej, w tych okolicznościach, nawet gdyby przyjąć, że pismo z dnia 14 lutego 2011 r. należy uznać za akt wyłącznie potwierdzający decyzję początkową, to fakt ten nie mógłby skutkować niedopuszczalnością tego rodzaju wniosku o stwierdzenie nieważności.
- 109 Należy wreszcie stwierdzić, że wykonanie przez sąd Unii nieograniczonego prawa orzekania nie wyklucza, lecz zakłada, aby wykonywał on, w zakresie, w którym zostało to podniesione przez stronę skarżącą – z zastrzeżeniem zarzutów prawa bezwzględnie obowiązującego, które przy poszanowaniu zasady kontradiktoryjności sąd powinien podnieść z urzędu – kontrolę ocen prawnych i faktycznych dokonanych przez Komisję (zob. wyrok z dnia 10 lipca 2014 r., *Telefónica i Telefónica de España/Komisja*, C-295/12 P, Zb.Orz., EU:C:2014:2062, pkt 51–57 i przytoczone tam orzecznictwo). Prawdą jest, jak słusznie podniosła Komisja, że w ramach nieograniczonego prawa orzekania sąd powinien zasadniczo uwzględnić stan prawny i faktyczny istniejący w chwili orzekania, jeśli uzna, że zasadne jest skorzystanie z kompetencji reformatoryjnych (zob. podobnie wyroki: z dnia 6 marca 1974 r., *Istituto Chemioterapico Italiano i Commercial Solvents/Komisja*, 6/73 i 7/73, Rec, EU:C:1974:18, pkt 51, 52; z dnia 14 lipca 1995 r., *CB/Komisja*, T-275/94, Rec, EU:T:1995:141, pkt 61; a także z dnia 5 października 2011 r., *Romana Tabacchi/Komisja*, T-11/06, Zb.Orz., EU:T:2011:560, pkt 282–285). Obowiązek ten nie skutkuje jednak pozbawieniem przedsiębiorstw, na które Komisja nałożyła sankcje w związku z naruszeniem art. 101 TFUE, wszelkiego interesu w tym, aby kontrola sądowa obejmowała również zasadność ocen faktycznych i prawnych dokonanych przez Komisję, w świetle stanu prawnego i faktycznego obowiązującego w chwili dokonywania tej oceny. W związku z tym sama możliwość postanowienia przez Sąd, że w zakresie dotyczącym oceny zdolności płatniczej skarżących skorzysta on z nieograniczonego prawa orzekania, nie skutkuje, wbrew stanowisku Komisji, bezprzedmiotowością kontroli ocen zawartych w piśmie z dnia 14 lutego 2011 r.
- 110 Z powyższego wynika, że należy oddalić podniesione przez Komisję zarzuty niedopuszczalności wniosku o stwierdzenie nieważności pisma z dnia 14 lutego 2011 r.

[...]

A – W przedmiocie zarzutów pierwszego i drugiego dotyczących błędnego stwierdzenia przez Komisję, że skarżące brały nieprzerwanie udział w jednolitym i ciągłym naruszeniu od dnia 1 stycznia 1984 r.

- 121 W ramach pierwszej części zarzutu pierwszego skarżące podniosły, że ze względu na trwającą około półtora roku przerwę pomiędzy zakończeniem działalności klubu zuryskiego a początkiem działalności klubu Europa oraz ze względu na różnice w zakresie organizacji i funkcjonowania tych dwóch porozumień, Komisja nie mogła uznać, że te dwa odmienne naruszenia stanowiły jednolite i ciągłe naruszenie. Z powyższego wynika, że naruszenia popełnione przed początkiem działalności klubu Europa w dniu 12 maja 1997 r. przedawniły się w zastosowaniu art. 25 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1/2003.
- 122 W ramach drugiej części zarzutu pierwszego skarżące podniosły, że Komisja nie uwzględniła w żaden sposób, że spółka WDI – jak poświadczają zeszyty z notatkami sporządzonymi przez spółkę Emesa – zdystansowała się w oczywisty sposób dla wszystkich innych przedsiębiorstw obecnych na spotkaniu w dniu 9 stycznia 1996 r. od porozumień wykonywanych w ramach klubu zuryskiego. Wobec powyższego naruszenia popełnione przez WDI przed dniem 12 maja 1997 r. również przedawniły się z tego względu w zastosowaniu art. 25 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1/2003.
- 123 W zarzucie drugim przedstawionym tytułem pomocniczym skarżące podniosły, że zarzucane im naruszenie powinno być zostać uznane co najwyżej za powtarzające się, i że Komisja powinna być uwzględnić, w zakresie czasu trwania przyjętego dla celów obliczenia grzywien, przerwy w kartelu zaistniałe w okresie przejściowym.
- 124 Wobec powyższego należy w pierwszej kolejności zbadać, czy Komisja mogła zasadnie stwierdzić, że spółka WDI brała udział w jednolitym i ciągłym naruszeniu.

1. W przedmiocie wystąpienia jednolitego i ciągłego naruszenia

a) Składowe kartelu i cechy charakterystyczne jednolitego naruszenia w zaskarżonej decyzji

- 125 O ile Komisja podniosła w odpowiedzi na skargę i w duplice, że naruszenie sporne w niniejszej sprawie jest „ciągłe lub powtarzające się”, o tyle należy na wstępie przypomnieć, że w zaskarżonej decyzji wskazane naruszenie zostało zakwalifikowane jedynie jako „jednolite i ciągłe” (motyw 609 zaskarżonej decyzji), a nie powtarzające się. W związku z tym na skarżące zostały nałożone sankcje w związku z naruszeniem dokonywanym nieprzerwanie przez spółkę Klöckner Draht, później WDI od dnia 1 stycznia 1984 r. oraz przez WDV i Pampus od chwil, w których spółki te uzyskały kontrolę nad spółką WDI (zob. pkt 54–57 powyżej).
- 126 W motywie 122 zaskarżonej decyzji Komisja określiła kartel zarzucany skarżącym jako „obejmujące cały kontynent europejski uzgodnienia składające się na tak zwany etap zuryski oraz na tak zwany etap europejski, oraz, odpowiednio, uzgodnienia krajowe czy też regionalne”.
- 127 W motywach 123–135 tej decyzji przedstawiono pokrótce te różnego rodzaju porozumienia i uzgodnione praktyki, które w dalszej części decyzji zostały przez nią uszczegółowione i poddane ocenie pod kątem art. 101 ust. 1 TFUE oraz art. 53 porozumienia EOG. Zdaniem Komisji, jak przypomniano w pkt 40–53 powyżej, kartel składał się w szczególności i w porządku chronologicznym z siedmiu głównych części.
- 128 Po pierwsze, klub zuryski, czyli pierwszy etap porozumienia obejmującego cały kontynent europejski, trwał od dnia 1 stycznia 1984 r. do dnia 9 stycznia 1996 r. i dotyczył ustalania limitów dla poszczególnych krajów (Niemiec, Austrii i krajów Beneluksu, Francji, Włoch i Hiszpanii), podziału klientów, ustalania cen i wymianie szczególnie chronionych informacji handlowych. Uczestniczyły

w nim w pierwszej kolejności spółki Tréfileurope, Nedri, WDI, DWK i Redaelli, która z kolei reprezentowała szereg przedsiębiorstw włoskich, co najmniej począwszy od 1993 r. Następnie w 1992 r. dołączyła do nich Emesa, a w 1993 r. Tycsa.

- 129 Po drugie, klub Italia, będący uzgodnieniem krajowym, które obowiązywało od dnia 5 grudnia 1995 r. do dnia 19 września 2002 r. – porozumienie to dotyczyło ustalania kwot dla Włoch, a także eksportu tego kraju do pozostałych krajów Europy. Uczestniczyły w nim włoskie przedsiębiorstwa Redaelli, ITC, CB i Itas, do których dołączyły następnie spółki Tréfileurope i Tréfileurope Italia (w dniu 3 kwietnia 1995 r.), SLM (w dniu 10 lutego 1997 r.), Trame (w dniu 4 marca 1997 r.), Tycsa (w dniu 17 grudnia 1996 r.), DWK (w dniu 24 lutego 1997 r.) i Austria Draht (w dniu 15 kwietnia 1997 r.).
- 130 Po trzecie, porozumienie „południowe”, będące uzgodnieniem regionalnym, negocjowanym i zawartym w 1996 r. przez włoskie przedsiębiorstwa Redaelli, ITC, CB i Itas z Tycsą i spółką Tréfileurope celem ustalenia stopni penetracji przez jego uczestników rynków krajów Europy określonej jako Południowa (Hiszpanii, Włoch, Francji, Belgii i Luksemburga), w którym jego uczestnicy deklarowali swą wolę prowadzenia wspólnie negocjacji w przedmiocie limitów z innymi wytwórcami z Europy Północnej.
- 131 Po czwarte, klub Europa, czyli drugi etap porozumienia obejmującego cały kontynent europejski, objął w maju 1997 r. spółki Tréfileurope, Nedri, WDI, DWK, Tycsę i Emesę. Spotkania klubu Europa, w którym inni producenci europejscy spotykali się okazjonalnie (zob. pkt 48 powyżej) zakończyły się we wrześniu 2002 r. Celem zawarcia porozumienia było wyjście z impasu klubu zuryskiego, dotyczyło ono podziału nowych limitów (obliczanych w odniesieniu do okresu pomiędzy czwartym kwartałem 1995 r. a pierwszym kwartałem 1997 r.), rozdziału klientów i ustalaniu cen. Członkowie stali ustalili zasady współpracy obejmujące mianowanie koordynatorów odpowiedzialnych za wprowadzanie uzgodnień w życie w poszczególnych krajach oraz za współpracę z innymi zainteresowanymi przedsiębiorstwami, które prowadziły działalność w danych krajach lub w odniesieniu do tych samych klientów. Ich reprezentanci odbywali na różnych szczeblach systematyczne spotkania mające na celu nadzorowanie wprowadzania uzgodnień w życie. Na spotkaniach tych wymieniano też szczególnie chronione informacje handlowe. W przypadku gdy zachowanie danego przedsiębiorstwa odbiegało od tego, co zostało uzgodnione, stosowany był system wyrównawczy.
- 132 Po piąte, w ramach tego obejmującego cały kontynent europejski uzgodnienia sześciu członków stałych, do których niesystematycznie dołączali producenci włoscy oraz spółka Fundia, utrzymywało również kontakty dwustronne (czy też wielostronne) oraz, jeśli tylko mieli w tym interes, uczestniczyło w ustalaniu cen oraz bieżącym przydzielaniu klientów. W ten sposób spółki Tréfileurope, Nedri, WDI, Tycsa, Emesa, CB i Fundia koordynowały między sobą ceny i wielkość sprzedaży dla klienta Addteka. Projekty te dotyczyły przede wszystkim Finlandii, Szwecji i Norwegii, a oprócz tego Niderlandów, Niemiec, krajów bałtyckich oraz Europy Środkowej i Wschodniej. Koordynacja dotycząca Addteka rozpoczęła się w trakcie trwania klubu zuryskiego w ramach porozumienia obejmującego całą Europę i była kontynuowana do końca 2001 r.
- 133 W okresie trwającym co najmniej od września 2000 r. do września 2002 r. sześciu członków stałych, a także ITC, CB, Redaelli, Itas i SLM spotykali się systematycznie w celu zintegrowania przedsiębiorstw włoskich jako stałych członków klubu Europa. Przedsiębiorstwa włoskie życzyły sobie zwiększenia swych limitów w Europie, zaś klub Europa chciał utrzymania status quo. W tym celu miały miejsce spotkania w ramach klubu Italia celem określenia wspólnego stanowiska przedsiębiorstw włoskich, spotkania klubu Europa celem przeanalizowania żądań przedsiębiorstw włoskich oraz spotkania pomiędzy członkami klubu Europa i włoskimi przedstawicielami celem dojścia do porozumienia pomiędzy członkami tych dwóch porozumień. W toku negocjacji zaangażowane przedsiębiorstwa wymieniały szczególnie chronione informacje handlowe. Kierując się potrzebą ponownego rozdzielenia kwoty europejskiej celem uwzględnienia w niej wytwórców włoskich, przedsiębiorstwa te postanowiły wspólnie przyjąć nowy okres referencyjny (od 30 czerwca 2000 r. do 30 czerwca 2001 r.). Porozumiały się one również w przedmiocie wielkości łącznego eksportu

przedsiębiorstw włoskich do innych krajów Europy. Jednocześnie prowadzono dyskusje w przedmiocie cen, a członkowie klubu Europa usiłowali rozszerzyć na szczebel europejski mechanizm ustalania cen stosowany przez producentów włoskich w ramach klubu Italia.

- 134 Po siódme, wedle wskazań Komisji istniał klub España, który stanowił porozumienie równoległe do innych części kartelu i dotyczył rynków hiszpańskiego i portugalskiego (zob. pkt 52 powyżej).
- 135 Komisja wskazała w motywach 610–612 zaskarżonej decyzji względy, dla których uznała, że owe części naruszenia rozpatrywane łącznie stanowiły spójny zbiór działań zmierzających do jednego celu, jakim było ograniczenie konkurencji na rynku stali sprężającej, zarówno na szczeblu europejskim, jak i krajowym. W związku z tym Komisja uznała, że wszystkie rozpatrywane porozumienia antykonkurencyjne przyczyniały się do osiągnięcia jednolitego antykonkurencyjnego celu polegającego na zakłóceniu czy też wyeliminowaniu normalnej konkurencji na rynkach stali sprężającej i na wypracowaniu stanu równowagi obejmującej cały ten obszar poprzez wspólne mechanizmy na różnych poziomach naruszenia, w szczególności poprzez ustalanie cen i limitów, podział klientów oraz wymianę szczególnie chronionych informacji handlowych.
- 136 W szczególności w motywie 613 zaskarżonej decyzji wskazała ona względy, dla których etapy klubu zuryskiego i klubu Europa stanowiły jednolite naruszenie pomimo okresu przejściowego. Komisja wskazała w szczególności, że spotkania, których przedmiotem było naruszenie swobodnej konkurencji i wprowadzenie w życie trwałego porozumienia obejmującego całą Europę odbywały się począwszy od rozwiązania klubu zuryskiego. Wskazała ona również, że skutki umów zawartych pod egidą klubu zuryskiego zachodziły w dalszym ciągu w okresie przejściowym i że w owym okresie kontynuowane było funkcjonowanie porozumień regionalnych, które przyczyniały się do tego samego jednolitego celu, co cel zamierzony przez każdą z części kartelu.
- 137 W motywach 614 i 615 zaskarżonej decyzji Komisja wskazała, że konkretne mechanizmy funkcjonowania różnych elementów kartelu zapewniały koordynację pomiędzy porozumieniami obejmującymi całą Europę i różnymi porozumieniami krajowymi. W związku z tym, wedle Komisji system limitów wprowadzony w życie w ramach klubu Italia stanowił inspirację dla systemu przyjętego w ramach klubu zuryskiego. Ponadto koordynacja pomiędzy klubem Europa a producentami włoskimi była zapewniona przez Tréfileurope a koordynacja pomiędzy klubem Europa a klubem España była zapewniona przez spółki Tycsa i Emesa, które działały w dwóch klubach.
- 138 Zgodnie z motywami 616–621 wszyscy uczestnicy porozumień konkurencyjnych brali udział w różnym stopniu we wspólnym planie antykonkurencyjnym, którego realizacja była kontynuowana, zarówno w zakresie celów, jak również w zakresie podstawowych cech, w latach 1984–2002.
- 139 W motywie 622 zaskarżonej decyzji Komisja wskazała, że nawet jeżeli nie każdy z uczestników kartelu brał udział we wszystkich częściach naruszenia, wszyscy oni korzystali z wymiany informacji pomiędzy uczestnikami i wiedzieli, że ich udział stanowił część ogólnego planu.
- 140 Skarżące zakwestionowały ocenę, wedle której klub zuryski i klub Europa – w odniesieniu do których nie zanegowały swego uczestnictwa – stanowiły dwie części jednolitego naruszenia.

b) Pojęcie jednolitego naruszenia

- 141 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem naruszenie art. 101 ust. 1 TFUE i art. 53 porozumienia EOG może wynikać nie tylko z pojedynczego działania, ale również z szeregu działań, a nawet z zachowania o charakterze ciągłym, nawet jeżeli jeden lub większa liczba elementów tego szeregu działań lub tego zachowania ciągłego mogłyby stanowić same w sobie i odrębnie naruszenie tego przepisu. Tym samym, jeżeli różne działania wpisują się w „plan ogólny” ze względu na ich identyczny cel zakłócający konkurencję na wspólnym rynku, Komisja jest uprawniona do przypisania odpowiedzialności za te

działania w zależności od udziału w naruszeniu rozpatrywanym w całości (wyroki: z dnia 8 lipca 1999 r., Komisja/Anic Participazioni, C-49/92 P, Rec, EU:C:1999:356, pkt 81; z dnia 7 stycznia 2004 r., Aalborg Portland i in./Komisja, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, Rec, EU:C:2004:6, pkt 258; z dnia 6 grudnia 2012 r., Komisja/Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, Zb.Orz., EU:C:2012:778, pkt 41).

- 142 Przedsiębiorstwo uczestniczące w takim jednolitym i złożonym naruszeniu w drodze swoich własnych zachowań, które były objęte pojęciami porozumienia lub praktyki uzgodnionej mającej cel antykonkurencyjny w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE i które miały przyczynić się do realizacji naruszenia w jego całości, może być tym samym również odpowiedzialne za zachowania innych przedsiębiorstw w ramach tego samego naruszenia przez cały okres jego udziału w tym naruszeniu. Ma to miejsce, jeżeli zostanie wykazane, że przedsiębiorstwo to zamierzało własnym zachowaniem przyczynić się do realizacji wspólnych celów wyznaczonych przez wszystkich uczestników tego porozumienia i że znało działania planowane lub wdrażane przez inne przedsiębiorstwa dla realizacji tych samych celów lub że w sposób rozsądny mogło je przewidzieć oraz że było gotowe ponieść związane z tym ryzyko (ww. w pkt 141 wyroki: Komisja/Anic Participazioni, EU:C:1999:356, pkt 83, 87, 203; Aalborg Portland i in./Komisja, EU:C:2004:6, pkt 83; Komisja/Verhuizingen Coppens, EU:C:2012:778, pkt 42).
- 143 Może więc wystąpić sytuacja, w której przedsiębiorstwo uczestniczyło bezpośrednio we wszystkich zachowaniach antykonkurencyjnych stanowiących naruszenie jednolite i ciągłe, kiedy to Komisja jest uprawniona do przypisania mu odpowiedzialności za wszystkie te zachowania, a tym samym za to naruszenie w całości. Przedsiębiorstwo mogło również uczestniczyć bezpośrednio jedynie w części zachowań antykonkurencyjnych stanowiących naruszenie jednolite i ciągłe, lecz mieć wiedzę o wszystkich pozostałych zachowaniach stanowiących naruszenie planowanych lub wdrażanych przez innych uczestników kartelu dla realizacji tych samych celów, lub mogło w sposób rozsądny je przewidzieć i było gotowe ponieść związane z tym ryzyko. W takiej sytuacji Komisja jest również uprawniona do przypisania temu przedsiębiorstwu odpowiedzialności za wszystkie zachowania antykonkurencyjne stanowiące takie naruszenie i w konsekwencji za to naruszenie w całości (ww. w pkt 141 wyrok Komisja/Verhuizingen Coppens, EU:C:2012:778, pkt 43).
- 144 Jeżeli natomiast przedsiębiorstwo uczestniczyło bezpośrednio w jednym lub większej liczbie zachowań antykonkurencyjnych stanowiących naruszenie jednolite i ciągłe, ale nie zostało wykazane, że poprzez swoje własne zachowanie zamierzało ono przyczynić się do realizacji wspólnych celów wyznaczonych przez pozostałych uczestników kartelu i że znało wszystkie zachowania stanowiące naruszenie, planowane lub wdrażane przez inne przedsiębiorstwa dla realizacji tych samych celów, lub że w sposób rozsądny mogło je przewidzieć oraz że było gotowe ponieść związane z tym ryzyko, Komisja jest uprawniona do przypisania mu odpowiedzialności jedynie za zachowania, w których uczestniczyło ono bezpośrednio, i za zachowania planowane lub wdrażane przez innych uczestników dla realizacji tych samych celów co cele tego przedsiębiorstwa, co do których wykazano, że wiedziało ono o nich lub że w sposób rozsądny mogło je przewidzieć i było gotowe ponieść związane z tym ryzyko (ww. w pkt 141 wyrok Komisja/Verhuizingen Coppens, EU:C:2012:778, pkt 44).
- 145 Nie może to jednak prowadzić do zwolnienia tego przedsiębiorstwa z odpowiedzialności za zachowania, co do których bezsporne jest, że wzięło w nich udział, lub za które może być faktycznie uznane odpowiedzialnym. Podzielenie w ten sposób decyzji Komisji kwalifikującej cały kartel jako jednolite i ciągłe naruszenie jest jednak możliwe, jedynie wtedy, gdy z jednej strony danemu przedsiębiorstwu umożliwiono w toku postępowania administracyjnego zrozumienie, że zarzuca mu się również uczestnictwo w każdym z zachowań stanowiących ten kartel, a tym samym obronę w tym zakresie, i jeżeli z drugiej strony decyzja ta jest wystarczająco jasna w tym względzie (ww. w pkt 141 wyrok Komisja/Verhuizingen Coppens, EU:C:2012:778, pkt 45, 46).

146 W tym względzie w orzecznictwie określono szereg kryteriów jako istotnych dla oceny jednolitego charakteru naruszenia, a mianowicie tożsamość celów rozpatrywanych praktyk, tożsamość danych produktów i usług, tożsamość uczestniczących przedsiębiorstw i tożsamość warunków realizacji. Ponadto tożsamość osób fizycznych działających na rzecz przedsiębiorstw i tożsamość geograficznego zakresu stosowania spornych praktyk stanowią okoliczności, które mogą zostać wzięte pod uwagę dla celów owego badania (zob. wyrok z dnia 17 maja 2013 r., Trelleborg Industrie i Trelleborg/Komisja, T-147/09 i T-148/09, Zb.Orz., EU:T:2013:259, pkt 60 i przytoczone tam orzecznictwo).

147 Wreszcie okoliczność, iż przedsiębiorstwo nie uczestniczyło we wszystkich elementach składających się na kartel lub że w zakresie, w jakim uczestniczyło, odgrywało podrzędną rolę, powinna być brana pod uwagę przy ocenie wagi naruszenia, a w odpowiednich przypadkach przy ustalaniu wysokości grzywny (ww. w pkt 141 wyroki: Komisja/Anic Participazioni, EU:C:1999:356, pkt 90; Aalborg Portland i in./Komisja, EU:C:2004:6, pkt 86).

c) Okoliczności ustalone w zakresie dotyczącym skarżących

148 W motywach 796–799 Komisja wskazała, że odpowiedzialność skarżących została ustalona w zakresie dotyczącym po pierwsze udziału spółki Klöckner Draht, później spółki WDI w klubie zuryskim od dnia 1 stycznia 1984 r. do dnia 9 stycznia 1996 r. (zob. pkt 128 powyżej), po drugie udziału spółki WDI w spotkaniach mających miejsce w okresie przejściowym (od dnia 9 stycznia 1996 r. do dnia 12 maja 1997 r.) i po trzecie udziału spółki WDI w klubie Europa od dnia 12 maja 1997 r. do dnia 19 września 2002 r. (zob. pkt 131 powyżej), w szczególności jako koordynator dla Niemiec oraz, po czwarte koordynacji względem klienta Addtek od 1984 r. do 2002 r.

149 W świetle kryteriów określonych w orzecznictwie przypomnianym w pkt 141–147 powyżej skarżące nie kwestionują ani ich udziału w klubie zuryskim i w klubie Europa, ani ich wiedzy o różnych częściach naruszenia. Uważają one natomiast, że owe różne elementy naruszenia nie wpisują się w plan ogólny i że spółka WDI przerwała swe działania antykonkurencyjne w okresie przejściowym.

W zakresie dotyczącym istnienia planu ogólnego

150 Skarżące uważają, że celem wykazania istnienia planu ogólnego Komisja nie powinna była poprzestać na wskazaniu, że różne części naruszenia dotyczyły tego samego sektora gospodarczego bez sporządzenia sprawozdania komplementarności różnych rozpatrywanych części, na przykład istnienia porozumienia ramowego. Komisja nie może w tym względzie opierać się na obecności tych samych uczestników. Komisja błędnie nie wyciągnęła jakichkolwiek wniosków z faktu, że geograficzny zakres decyzji podjętych w dziedzinie limitów obejmował rynki krajowe w ramach klubu zuryskiego i cały rynek europejski w ramach klubu Europa. Ponadto warunki koordynacji były różne, ponieważ w spotkaniach klubu Europa brali udział dyrektorzy sprzedaży, podczas gdy w spotkaniach klubu zuryskiego brał udział jedynie personel kierowniczy. Ponadto w ramach klubu Europa zostali ustanowieni koordynatorzy krajowi, podczas gdy klub zuryski funkcjonował przy użyciu centralnego biura informacyjnego.

151 Jednakże żaden z tych argumentów nie obala dowodu przeprowadzonego w zaskarżonej decyzji.

152 Jak bowiem wskazała Komisja, kartel ukarany w zaskarżonej decyzji składał się ze zbioru porozumień następujących po sobie w czasie na szczeblu zarówno lokalnym (krajowym lub regionalnym), jak również europejskim, i których wspólnym celem było zapewnienie bezkonkurencyjnej równowagi na europejskim rynku stali sprężającej, charakteryzującego się strukturalną nadwyżką zdolności produkcyjnych.

- 153 Jest ponadto bezsporne, że środki zastosowane dla osiągnięcia tego celu, a mianowicie ustalanie cen i limitów, podział klientów oraz wymiana szczególnie chronionych informacji handlowych były wspólne dla wszystkich części kartelu. Główni uczestnicy klubu zuryskiego i klubu Europa, w tym skarżący byli tymi samymi przedsiębiorstwami. Komisja podniosła, co nie zostało zakwestionowane, że przedsiębiorstwa były w większości reprezentowane przez te same osoby fizyczne w ramach klubu zuryskiego, a następnie w ramach klubu Europa.
- 154 Ponadto mechanizmy współpracy pomiędzy klubem zuryskim, a następnie klubem Europa, z jednej strony i porozumieniami krajowymi i regionalnymi (porozumienie południowe, klub Italia i klub España) z drugiej strony zostały wdrożone we wszystkich przypadkach, jakkolwiek nie były w pełni identyczne. Z jednej strony jest bowiem bezsporne, że producenci włoscy uczestniczyli bezpośrednio w klubie zuryskim, podczas gdy koordynacja pomiędzy klubem Europa i klubem Italia była zapewniona przez Tréfileurope. Z drugiej strony koordynacja pomiędzy klubem España i klubem Europa była realizowana poprzez integrację spółek Emesa i Tycsa w ramach klubu Europa.
- 155 Owe stwierdzenia dotyczące okoliczności faktycznych, dokonane przez Komisję w zaskarżonej decyzji i niezakwestionowane przez skarżące prowadzą do wniosku, że miało miejsce jednolite naruszenie składające się z kilku części w rozumieniu orzecznictwa cytowanego w pkt 146 powyżej.
- 156 Co się tyczy różnic pomiędzy klubem zuryskim a klubem Europa, na które powołują się skarżące, i które zostały ponadto wskazane w zaskarżonej decyzji, należy uznać, że nie stoją one na przeszkodzie stwierdzeniu, że miało miejsce jednolite naruszenie. Przeciwnie, ukazują one wolę realizacji bardziej skutecznych środków celem osiągnięcia tego samego celu co cel zamierzony przez wszystkich uczestników różnych porozumień kartelowych, a mianowicie ograniczenia skutków konkurencji na rynku ze strukturalną nadwyżką zdolności produkcyjnych, w szczególności poprzez porozumienia dotyczące cen, limitów produkcji i podziału głównych klientów.
- 157 Stwierdzenie to umożliwia wyjaśnienie sprzeczności, której skarżący dopatrują się w motywach 186 i 629 zaskarżonej decyzji. Jakkolwiek jednolitość ogólnego celu zamierzonego przez kartel w swych częściach składowych jest wykazana, każde z porozumień, które łącznie stanowią jednolite naruszenie, charakteryzowała się zakresem geograficznym o różnym zasięgu oraz metodami realizowanymi celem zapewnienia wykonania zobowiązań, które pozostawały identyczne i dotyczyły cen, limitów dostaw, podziału klientów i wymiany szczególnie chronionych informacji handlowych.
- 158 W związku z tym różnice w funkcjonowaniu pomiędzy dwoma kolejnymi etapami porozumień obejmujących całą Europę nie stoją na przeszkodzie uznaniu, że istniał plan ogólny charakteryzujący się tym samym antykonkurencyjnym celem, który obejmował kolejno klub zuryski i klub Europa (zob. podobnie ww. w pkt 141 wyrok Aalborg Portland i in./Komisja, EU:C:2004:6, pkt 258; wyrok z dnia 21 września 2006 r., Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisja, C-105/04 P, Zb.Orz., EU:C:2006:592, pkt 110; a także ww. w pkt 146 wyrok Trelleborg Industrie i Trelleborg/Komisja, EU:T:2013:259, pkt 60 i przytoczone tam orzecznictwo).

W przedmiocie wpływu twierdzeń skarżących dotyczących przerwy w kartelu na kwalifikację naruszenia i na nastąpienie przedawnienia

- 159 Skarżące podniosły w swych pismach, że wskutek silnych napięć zaistniałych w klubie zuryskim od 1995 r. przestał on funkcjonować przed powstaniem klubu Europa. Miała zatem miejsce przerwa w funkcjonowaniu kartelu trwająca jeden rok i cztery miesiące, co stanowi przeszkodę dla uznania klubu zuryskiego i klubu Europa za różne części jednolitego naruszenia.
- 160 Pomijając nawet fakt, że w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów i na rozprawie skarżące uznały, że porozumienia regionalne i krajowe nie były przerywane w czasie przejściowym, należy przypomnieć, że ze względów wskazanych w pkt 152–158 powyżej wspólność zamierzonych

celów i środków realizowanych przez każde z porozumień antykonkurencyjnych stwierdzonych przez Komisję oraz, a fortiori obecność w klubie zuryskim i w klubie Europa tych samych głównych producentów, pozwala na stwierdzenie, że istniał plan ogólny w rozumieniu orzecznictwa przypomnianego w pkt 141–147 powyżej, w który wpisały się kolejno te dwa kluby.

161 Tymczasem skarżące nie zakwestionowały, że uczestniczyły w klubie zuryskim do dnia 9 stycznia 1996 r. i przyznały, że brały udział w klubie Hiszpania od dnia 12 maja 1997 r. W związku z tym, nawet gdyby przyjąć, że okres przejściowy stanowił przerwanie funkcjonowania kartelu lub jedynie okres zaprzestania wszelkich działań stanowiących naruszenie ze strony skarżących, to mając na uwadze wskazaną powyżej kontynuację celów i środków, słuszne było stwierdzenie ich odpowiedzialności za udział w jednolitym naruszeniu. Ponadto czas trwania okresu przejściowego był mniejszy niż pięć lat przewidziane w art. 25 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1/2003, w związku z czym, gdyby uznano, że ten okres stanowił przerwę, to jednolite naruszenie, w którym uczestniczyły skarżące, należałoby raczej uznać za powtarzające się, a nie za ciągłe (zob. podobnie ww. w pkt 146 wyrok Trelleborg Industrie i Trelleborg/Komisja, EU:T:2013:259, pkt 70–95 i przytoczone tam orzecznictwo).

162 Z powyższego wynika, że zarzut pierwszy, w zakresie, w jakim został oparty na przedawnieniu w odniesieniu do okresu sprzed dnia 12 maja 1996 r., należy oddalić w całości niezależnie od tego, czy okres przejściowy stanowił przerwę w naruszeniu.

163 Jednakże, gdyby argument, w ramach którego skarżące powołują się na przerwanie naruszenia w okresie przejściowym był zasadny, mogłyby one w tym przypadku domagać się, by nie stosować wobec nich sankcji za okres, w którym miała miejsce przerwa (zob. podobnie ww. w pkt 146 wyrok Trelleborg Industrie i Trelleborg/Komisja, EU:T:2013:259, pkt 88). W związku z powyższym należy rozpatrzyć również ów argument i zbadać po pierwsze twierdzenia dotyczące przerwy w kartelu w ogólności, oraz po drugie twierdzenia dotyczące zaprzestania udziału skarżących w kartelu.

2. W zakresie dotyczącym zasadności twierdzeń skarżących dotyczących przerwania ich udziału w kartelu

164 Stwierdzając, że działania antykonkurencyjne uczestników klubu zuryskiego były kontynuowane w okresie przejściowym, Komisja oparła się w motywie 613 zaskarżonej decyzji na argumentach przypomnianych w pkt 136 powyżej. Ponadto w załączniku 2 do zaskarżonej decyzji wskazano jedenaście spotkań, w toku których miała miejsce wymiana informacji i zawierane były porozumienia w przedmiocie cen i podziału limitów. Skarżące miały możliwość zapoznać się z dowodami z dokumentów, do których odesłała Komisja w załączniku 2, po raz pierwszy w lokalach Komisji po przedstawieniu zarzutów oraz po raz drugi w sekretariacie Sądu po wniosku o środki dowodowe skierowanym przed rozprawą do Komisji.

165 Należy przypomnieć, że na rozprawie skarżące sprecyzowały, iż nie kwestionują, że porozumienia regionalne trwały w dalszym ciągu w czasie okresu przejściowego, podniosły natomiast, że w części kartelu obejmującego całą Europę nastąpiła przerwa pomiędzy rozwiązaniem klubu zuryskiego a początkiem działalności klubu Europa.

a) przypomnienie zasad w zakresie ciężaru i oceny dowodu

166 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w dziedzinie ciężaru dowodu z jednej strony strona lub organ zarzucający naruszenie reguł konkurencji powinien dowieść zaistnienia tego naruszenia, przedstawiając w sposób wymagany prawem fakty noszące znamiona naruszenia, a z drugiej strony przedsiębiorstwo powołujące się na prawo do obrony wobec zarzutu naruszenia jest zobowiązane wykazać, że warunki skorzystania z takiej obrony są spełnione, w związku z czym organ ten będzie musiał przedstawić inne dowody (wyrok z dnia 16 listopada 2006 r., Peróxidos Orgánicos/Komisja, T-120/04, Zb.Orz., EU:T:2006:350, pkt 50; zob. również podobnie wyrok z dnia 17 grudnia 1998,

- Baustahlgewebe/Komisja, C-185/95 P, Rec, EU:C:1998:608, pkt 58; a także ww. w pkt 141 wyrok Aalborg Portland i in./Komisja, EU:C:2004:6, pkt 78). Czas trwania naruszenia jest elementem składowym pojęcia naruszenia na podstawie art. 101 ust. 1 TFUE, zaś ciężar dowodu tego elementu spoczywa zasadniczo na Komisji (wyrok z dnia 7 lipca 1994 r., Dunlop Slazenger/Komisja, T-43/92, Rec, EU:T:1994:79, pkt 79; ww. wyrok Peróxidos Orgánicos/Komisja, EU:T:2006:350, pkt 51).
- 167 Ów rozkład ciężaru dowodu może się jednak zmienić w zakresie, w jakim okoliczności faktyczne, na które powołuje się strona, są tego rodzaju, że druga strona będzie musiała przedstawić wyjaśnienie lub uzasadnienie, gdyż w przypadku gdy tego nie uczyni, będzie można uznać, że dowód został przedstawiony (zob. podobnie ww. w pkt 141 wyrok Aalborg Portland i in./Komisja, EU:C:2004:6, pkt 79; ww. w pkt 166 wyrok Peróxidos Orgánicos/Komisja, EU:T:2006:350, pkt 53).
- 168 Jeżeli chodzi o środki dowodowe, które Komisja może dopuścić, zasadą mającą pierwszeństwo w prawie konkurencji jest zasada swobodnej oceny dowodów (wyroki: z dnia 25 stycznia 2007 r., Dalmine/Komisja, C-407/04 P, Zb.Orz., EU:C:2007:53, pkt 63; z dnia 8 lipca 2004 r., JFE Engineering i in./Komisja, T-67/00, T-68/00, T-71/00 i T-78/00, Zb.Orz., EU:T:2004:221, pkt 273). Ze względu na to bowiem, że zakaz udziału w praktykach i porozumieniach antykonkurencyjnych oraz sankcje, które grożą podmiotom naruszającym prawo, są powszechnie znane, jest też normalne, że działania, które obejmują te praktyki i porozumienia, mają miejsce poza prawem, że spotkania odbywają się potajemnie, najczęściej w państwie trzecim, a dokumentacja z tym związana jest ograniczona do minimum. Nawet jeśli Komisja odkryje dokumenty świadczące wyraźnie o bezprawnym nawiązaniu kontaktu pomiędzy przedsiębiorstwami – takie jak protokoły ze spotkań – będą one tylko fragmentaryczne i odosobnione, i dlatego często będzie konieczna rekonstrukcja poszczególnych elementów w drodze dedukcji. W większości przypadków istnienie praktyki lub porozumienia antykonkurencyjnego musi być wyprowadzone z szeregu zbieżnych zdarzeń i poszlak, które – analizowane łącznie – mogą stanowić, w braku innego spójnego wytłumaczenia, dowód naruszenia reguł konkurencji (ww. w pkt 141 wyrok Aalborg Portland i in./Komisja, EU:C:2004:6, pkt 55–57). Tego typu zbieżne zdarzenia i poszlaki pozwalają bowiem na wykazanie nie tylko istnienia zachowań lub porozumień antykonkurencyjnych, ale również czasu trwania ciągłego antykonkurencyjnego zachowania oraz okresu stosowania porozumienia zawartego z naruszeniem reguł konkurencji (wyrok z dnia 21 września 2006 r., Technische Unie/Komisja, C-113/04 P, Zb.Orz., EU:C:2006:593, pkt 166).
- 169 Konieczne jest, aby Komisja przedstawiła precyzyjne i spójne dowody w celu uzasadnienia przekonania, że naruszenie zostało popełnione (zob. wyroki: z dnia 6 lipca 2000 r., Volkswagen/Komisja, T-62/98, Rec, EU:T:2000:180, pkt 43, 72 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 25 października 2005 r., Groupe Danone/Komisja, T-38/02, Zb.Orz., EU:T:2005:367, pkt 217). Niemniej nie każdy z dowodów dostarczonych przez Komisję musi koniecznie odpowiadać tym kryteriom w odniesieniu do każdego elementu naruszenia. Wystarczy bowiem, by zbiór wskazanych przez instytucję poszlak, rozpatrywany jako całość, odpowiadał temu wymogowi (ww. w pkt 168 wyrok JFE Engineering i in./Komisja, EU:T:2004:221, pkt 180; ww. wyrok Groupe Danone/Komisja, EU:T:2005:367, pkt 218; zob. również podobnie wyrok z dnia 20 kwietnia 1999 r., Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja, zwany „wyrokiem PVC II”, od T-305/94 do T-307/94, od T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 i T-335/94, Rec, EU:T:1999:80, pkt 768–778). Jeśli chodzi o czas trwania naruszenia, zgodnie z orzecznictwem w przypadku braku dowodów pozwalających na bezpośrednie ustalenie czasu trwania naruszenia Komisja powinna przynajmniej przedstawić dowody na poparcie faktów wystarczająco zbliżonych w czasie, tak by można było rozsądnie przyjąć, że naruszenie to trwało nieprzerwanie między dwiema określonymi datami (ww. w pkt 168 wyrok Technische Unie/Komisja, EU:C:2006:593, pkt 169; ww. w pkt 169 wyrok Dunlop Slazenger/Komisja, EU:T:1994:79, pkt 79; ww. w pkt 166 wyrok Peróxidos Orgánicos/Komisja, EU:T:2006:350, pkt 51).
- 170 Co się tyczy wartości dowodowej podlegającej przypisaniu różnym dowodom, należy podkreślić, że jedynym kryterium istotnym dla oceny przedstawionych dowodów jest ich wiarygodność (ww. w pkt 168 wyrok Dalmine/Komisja, EU:C:2007:53, pkt 63; zob. również wyrok z dnia 8 lipca 2004 r., Mannesmannröhren-Werke/Komisja, T-44/00, Zb.Orz., EU:T:2004:218, pkt 84 i przytoczone tam

orzecznictwo; ww. w pkt 168 wyrok JFE Engineering i in./Komisja, EU:T:2004:221, pkt 273). Zgodnie z ogólnie obowiązującymi zasadami dotyczącymi przeprowadzenia dowodu wiarygodność, a zatem wartość dowodowa dokumentu zależą od pochodzenia dokumentu, okoliczności jego sporządzenia, jego adresata, a także od jego treści (wyrok z dnia 15 marca 2000 r., Cimenteries CBR i in./Komisja, T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 i T-104/95, Rec, EU:T:2000:77, pkt 1053; opinia sędziego B. Vesterdorfa, pełniącego funkcję rzecznika generalnego w sprawie Rhône-Poulenc/Komisja, T-1/89, Rec, EU:T:1991:38). Należy w szczególności przypisać duże znaczenie okoliczności, że dokument został sporządzony w bezpośrednim związku ze zdarzeniami (wyrok z dnia 11 marca 1999 r., Ensidesa/Komisja, T-157/94, Rec, EU:T:1999:54, pkt 312) lub przez bezpośredniego świadka tychże zdarzeń (zob. podobnie ww. w pkt 168 wyrok JFE Engineering i in./Komisja, EU:T:2004:221, pkt 207). Dokumenty, z których wynika, że między kilkoma przedsiębiorstwami dochodziło do kontaktów i że przedsiębiorstwa te realizowały dokładnie cel polegający na wyeliminowaniu z wyprzedzeniem niepewności związanej z przyszłym zachowaniem konkurentów, dowodzą w stopniu zgodnym z wymogami prawa istnienie uzgodnionej praktyki (zob. podobnie wyrok z dnia 16 grudnia 1975 r., Suiker Unie i in./Komisja, od 40/73 do 48/73, 50/73, od 54/73 do 56/73, 111/73, 113/73 i 114/73, Rec, EU:C:1975:174, pkt 175, 179). Ponadto oświadczenia sprzeczne z interesem oświadczającego należy z zasady postrzegać jako dowody szczególnie wiarygodne (zob. podobnie ww. w pkt 168 wyrok JFE Engineering i in./Komisja, EU:T:2004:221, pkt 207, 211, 212).

- 171 Ponadto utrwaliło się już orzecznictwo, zgodnie z którym fakt przekazania swym konkurentom informacji w celu przygotowania porozumienia antykonkurencyjnego wystarcza, by dowieść istnienia uzgodnionej praktyki w rozumieniu art. 101 TFUE (wyroki: z dnia 5 grudnia 2013 r., Solvay/Komisja, C-455/11 P, EU:C:2013:796, pkt 40; z dnia 6 kwietnia 1995 r., Trefilunion/Komisja, T-148/89, Rec, EU:T:1995:68, pkt 82; a także z dnia 8 lipca 2008 r., BPB/Komisja, T-53/03, Zb.Orz., EU:T:2008:254, pkt 178).
- 172 Należy wreszcie przypomnieć, że rola sądu, który prowadzi postępowanie w przedmiocie skargi skierowanej przeciwko decyzji Komisji stwierdzającej istnienie naruszenia prawa konkurencji i nakładającej grzywny na jej adresatów, polega na zbadaniu, czy dowody i inne środki powołane przez Komisję w jej decyzji są wystarczające dla wykazania istnienia zarzucanego naruszenia (ww. w pkt 168 wyrok JFE Engineering i in./Komisja, EU:T:2004:221, pkt 174, 175; zob. również podobnie ww. w pkt 169 wyrok PVC II, EU:T:1999:80, pkt 891). Jeżeli sąd ma wątpliwości, to należy je rozpatrywać na korzyść adresata decyzji, w związku z czym sąd nie może orzec, że Komisja wykazała w wymagany prawem sposób istnienie danego naruszenia, jeśli jego wątpliwości w tym względzie się utrzymują (ww. w pkt 168 wyrok JFE Engineering i in./Komisja, EU:T:2004:221, pkt 177; ww. w pkt 169 wyrok Groupe Danone/Komisja, EU:T:2005:367, pkt 215). W tej ostatniej sytuacji należy bowiem uwzględnić zasadę domniemania niewinności, wyrażoną w szczególności w art. 6 ust. 2 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”), zaliczającą się do praw podstawowych, które zgodnie z orzecznictwem Trybunału, potwierdzonym ponadto przez art. 47 karty praw podstawowych, są chronione przez porządek prawny Unii. Uwzględniając charakter danych naruszeń oraz charakter i stopień dotkliwości sankcji nałożonych z ich powodu, zasada domniemania niewinności obowiązuje w szczególności w postępowaniach w sprawie naruszeń prawa konkurencji, które to postępowania mogą się zakończyć nałożeniem grzywnien lub okresowych kar pieniężnych (wyroki z dnia 8 lipca 1999 r.: Hüls/Komisja, C-199/92 P, Rec, EU:C:1999:358, pkt 149, 150; Montecatini/Komisja, C-235/92 P, Rec, EU:C:1999:362, pkt 175, 176; ww. w pkt 169 wyrok Groupe Danone/Komisja, EU:T:2005:367, pkt 216).

- b) W przedmiocie spotkań mających miejsce w okresie przejściowym i kontynuacji naruszenia w tym okresie
- 173 Kontynuacja spotkań, których przedmiotem były wymiana informacji, ustalanie cen i podział limitów, jest uznany za wykazany w zaskarżonej decyzji. Załącznik 2 do zaskarżonej decyzji wskazuje jedenaście spotkań, w toku których miała miejsce wymiana informacji, oraz porozumienia w przedmiocie cen i limitów. Skarżące, po przyznaniu w ich odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, że niektórzy inni uczestnicy klubu zuryskiego, w szczególności DWK i Tréfileurope France kontynuowali działania antykonkurencyjne w okresie przejściowym, nie przedstawili umotywowanej krytyki w odniesieniu do tych spotkań, lecz ograniczyli się do podniesienia, że dowody przedstawione przez Komisję nie są wystarczające w celu wykazania kontynuacji naruszenia w okresie przejściowym.
- 174 Należy w tym względzie przypomnieć, iż nie jest niczym nadzwyczajnym, że biorąc pod uwagę konflikty interesów związane z tego rodzaju uzgodnieniami, kartel funkcjonujący w długim okresie czasu ulega ewolucji zarówno w zakresie dotyczącym tożsamości uczestników, jak również w zakresie formy i intensywności ich zмовy.
- 175 W zaskarżonej decyzji (motyw 613), dla celów potwierdzenia, że działania antykonkurencyjne dawnych członków klubu zuryskiego były kontynuowane w okresie przejściowym, Komisja wskazała sześć spotkań.
- 176 Po pierwsze, wedle Komisji jedno ze spotkań odbyło się w Paryżu (Francja) w dniu 1 marca 1996 r. Na owym spotkaniu miały miejsce dyskusje dotyczące limitów i cen w Europie.
- 177 Z wniosku o złagodzenie sankcji przedstawionego przez ITC – w którym owo przedsiębiorstwo odniosło się do sprawozdania ze spotkania sporządzonego w dniu 12 marca 1996 r., a więc niedługo po samym spotkaniu – wynika, że spotkanie miało miejsce w owym dniu w Paryżu pomiędzy przedstawicielami spółek ITC, Tycsa, Tréfileurope, DWK, Redaelli, Nedri i WDI. Wedle wniosku o złagodzenie sankcji spółki ITC tematy poruszone na tym spotkaniu dotyczyły cen i limitów w Europie oraz stanu magazynów obecnych przedsiębiorstw. Z orzecznictwa przypomnianego w pkt 170 powyżej wynika, że owo oświadczenie spółki ITC, które jest samoobciążające i opiera się na sprawozdaniu pochodzącym z czasu właściwego dla okoliczności faktycznych, ma wysoką wartość dowodową. Skarżące nie przedstawiły żadnego przeciwdowodu i z dokumentów przedstawionych Trybunałowi nie wynika, jakoby owe informacje były nieprawidłowe. Istnienie tego spotkania, tożsamość uczestników i poruszane tematy należy w związku z tym uznać za wykazane.
- 178 Po drugie, wedle Komisji jedno ze spotkań odbyło się w dniu 8 października 1996 r. w Rosmalen (Niderlandy).
- 179 Owo spotkanie zostało potwierdzone przez spółkę Nedri w jej wniosku o złagodzenie sankcji przedstawionym Komisji. Wedle spółki Nedri w owym spotkaniu brali udział poza nią przedstawiciele spółek DWK, Fontaine Union oraz WDI, a dyskusje dotyczyły sytuacji na rynku niderlandzkim. Owo samoobciążające oświadczenie nie zostało podważone poprzez żaden przeciwdowód skarżących, ani poprzez dowody zawarte w aktach sprawy. Istnienie tego spotkania, tożsamość uczestników i poruszane tematy należy w związku z tym uznać za wykazane.
- 180 Po trzecie, Komisja wskazuje spotkanie, które miało miejsce w dniu 4 listopada 1996 r. w Düsseldorfie.
- 181 W tym względzie z wniosku o złagodzenie sankcji spółki Nedri wynika, że uczestnikami tego spotkania były te same podmioty, które brały udział w spotkaniu organizowanym w tym samym mieście w dniu 8 stycznia 1996 r., i że przedmiot tych dwóch spotkań był identyczny. Z wniosku o złagodzenie sankcji wynika, że pierwsze spotkanie, w którym brały udział spółki DWK, Nedri, Tréfileurope, Tycsa oraz WDI, dotyczyło sytuacji mającej miejsce po trudnościach napotkanych począwszy od maja 1995 r. przy realizacji porozumień na rynku w ramach klubu zuryskiego. Z wniosku o złagodzenie sankcji

- spółki Nedri nie wynika natomiast jedyny dowód przedstawiony w tym względzie przez Komisję, że spotkanie z dnia 4 listopada dotyczyło również, jak wskazano w zaskarżonej decyzji, sytuacji na rynku w Niderlandach.
- 182 Po czwarte, Komisja wskazała spotkanie, które odbyło się w dniu 4 grudnia 1996 r. w Brukseli (Belgia) i dotyczyło „nowego systemu limitów”.
- 183 Spółka Nedri wskazała we wniosku o złagodzenie sankcji w zakresie dotyczącym owego spotkania, że odbyło się ono pomiędzy nią a spółkami Emesa, DWK, Tréfileurope, Tyrsa oraz WDI. Wedle spółki Nedri przedmiotem tego spotkania była dyskusja dotycząca realizacji nowego systemu limitów obejmującego całą Europę. Dyskusje te nie zakończyły się jednak porozumieniem. Owe samoobciążające oświadczenia nie zostały podważone poprzez żaden przeciwdowód skarżących.
- 184 Po piąte, Komisja wskazała w zaskarżonej decyzji spotkanie, które odbyło się w dniu 3 kwietnia 1997 r. w Paryżu i dotyczyło „nowego systemu limitów”.
- 185 Z wniosku o złagodzenie sankcji przedstawionego przez spółkę DWK wynika w rzeczywistości, że to spotkanie odbyło się z inicjatywy spółek Nedri i Tréfileurope. W owym spotkaniu wzięli udział, poza owymi trzema przedsiębiorstwami, również spółki Tyrsa, Emesa oraz WDI. Wedle spółki DWK na owym spotkaniu prowadzone były dyskusje dotyczące wprowadzenia w życie nowego systemu limitów, nie zakończyły się one jednak porozumieniem. DWK dodało, że w trakcie owego spotkania i później między stronami wymieniane były szczególnie chronione informacje handlowe. W odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów oraz w odpowiedzi na pytanie pisemne zadane przez Sąd w ramach niniejszego postępowania skarżące potwierdziły swój udział w owym spotkaniu.
- 186 Po szóste, Komisja wskazała ponadto spotkanie, które odbyło się w dniu 9 kwietnia 1997 r. w Düsseldorfie (Niemcy) i również dotyczyło „nowego systemu limitów”.
- 187 Owo spotkanie zostało potwierdzone przez spółkę Nedri w jej wniosku o złagodzenie sankcji. Spółka Nedri potwierdziła w ten sposób, że uczestnicy spotkania w dniu 3 kwietnia 1997 r. (zob. pkt 184, 185 powyżej) kontynuowali dyskusję dotyczącą wprowadzenia w życie nowego systemu limitów w całej Europie, włącznie z Norwegią i Szwecją, lecz z wyłączeniem Zjednoczonego Królestwa i Irlandii. W odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów oraz w odpowiedzi na pytanie pisemne zadane przez Sąd w ramach niniejszego postępowania skarżące potwierdziły swój udział w owym spotkaniu.
- 188 Z powyższego wynika, iż należy uznać za wykazane, że przynajmniej sześciokrotnie w okresie jednego roku i czterech miesięcy główni przedsiębiorcy europejscy, a mianowicie członkowie zarówno klubu zuryskiego, do chwili jego rozwiązania, jak również członkowie klubu Europa od chwili jego utworzenia, w tym skarżące, spotykali się celem wymiany szczególnie chronionych informacji handlowych, usiłując wprowadzić w życie nowy, wiążący system limitów obejmujący całą Europę. Z orzecznictwa (zob. pkt 171 powyżej) wynika, że tego rodzaju działania wystarczają, aby zostały spełnione przesłanki naruszenia art. 101 TFUE. W związku z tym argument skarżących, jakoby każdy z producentów europejskich działał samodzielnie na rynku w okresie przejściowym, nie może obalić stwierdzenia Komisji, wedle którego jednolite naruszenie, w którym brali oni udział, było kontynuowane w okresie przejściowym.
- 189 Ponadto skarżące nie kwestionują, że w okresie przejściowym spotkania klubu Italia i España były kontynuowane (zob. załączniki 3 i 4 do zaskarżonej decyzji). Jak stwierdzono w pkt 152–154 powyżej, owe porozumienia regionalne wpisywały się, ze względu na wspólność celów i środków oraz na istnienie mechanizmów zmierzających do koordynowania różnych części kartelu, w plan ogólny umożliwiający stwierdzenie zaistnienia jednolitego naruszenia. Ponadto w tym samym okresie przejściowym członkowie klubu Italia brali udział w spotkaniu w dniu 1 marca 1996 r. (zob. pkt 176, 177 powyżej) i członkowie klubu España uczestniczyli we wszystkich spotkaniach, których istnienie

zostało uznane za wykazane, z wyjątkiem spotkania, które odbyło się w dniu 8 października 1996 r. w Rosmalen. Z tego względu Komisja miała również prawo stwierdzić, jak uczyniła to w zaskarżonej decyzji, że jednolite naruszenie nie zostało przerwane.

- 190 Z drugiej strony Komisja słusznie podniosła, że kontynuacja skutków porozumienia zawartego pomiędzy producentami stali sprężającej i ich klientami w czasie klubu zuryskiego wystarcza, by wykazać, że naruszenie trwało po rozwiązaniu tego klubu. W tym względzie argument skarżących, wedle którego sporne umowy były negocjowane w różnych datach w czasie roku, i że niektóre z tych umów mogły wygasnąć na początku roku 1996 r. nie może podważyć analizy Komisji, ponieważ skarżące nie wykazały, ani nawet nie podniosły, że żadna umowa nie została zawarta na krótko przed rozwiązaniem klubu zuryskiego.
- 191 Z powyższego wynika, że Komisja zasadnie stwierdziła, że kartel opisany przez nią w zaskarżonej decyzji nie został przerwany w okresie przejściowym, i że stanowił on w związku z tym jednolite i ciągle naruszenie art. 101 TFUE.
- 192 Należy w związku z tym zbadać twierdzenie skarżących, wedle którego w okresie przejściowym zaniechały one wszelkich działań stanowiących naruszenie.

c) W przedmiocie podniesionego przerwania uczestnictwa skarżących w naruszeniu

- 193 Co się tyczy udziału spółki WDI w działaniach antykonkurencyjnych w okresie przejściowym, skarżące podniosły po pierwsze, że na spotkaniu w dniu 9 stycznia 1996 r. spółka WDI zdystansowała się w rozumieniu orzecznictwa oraz, po drugie, że Komisja nie przedstawiła dowodu jej uczestnictwa w działaniach antykonkurencyjnych w owym okresie.

W przedmiocie podniesionego zdystansowania się

– Przypomnienie zasad mających zastosowanie do zdystansowania się

- 194 Należy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem celem uchylenia swej odpowiedzialności przedsiębiorstwo powinno otwarcie i bez wątpienia zdystansować się od kartelu, tak aby inni uczestnicy byli świadomi tego, że nie popiera ono już ogólnych celów kartelu. Ponadto ciężar dowodu owego zdystansowania się spoczywa na przedsiębiorstwie, które go podniosło (wyroki: z dnia 27 września 2006 r., GlaxoSmithKline Services/Komisja, T-168/01, EU:T:2006:265, pkt 86; z dnia 3 marca 2011 r., Siemens/Komisja, T-110/07, Zb.Orz., EU:T:2011:68, pkt 176; zob. podobnie wyroki: z dnia 6 stycznia 2004 r., BAI i Komisja/Bayer, C-2/01 P i C-3/01 P, Rec, EU:C:2004:2, pkt 63; ww. w pkt 141 wyrok Aalborg Portland i in./Komisja, EU:C:2004:6, pkt 81–84).

– W przedmiocie zasadności twierdzeń skarżących

- 195 Skarżące podniosły, że spółka WDI skutecznie zdystansowała się od kartelu w rozumieniu orzecznictwa, ponieważ jej przedstawiciel wskazał na spotkaniu w dniu 9 stycznia 1996 r., co następuje:

„Obecnie klub nie ma dla nas żadnego sensu”.

- 196 Należy na wstępie stwierdzić, że prawdziwość tego oświadczenia, którego ponadto Komisja nie zakwestionowała, zostało potwierdzone przez spółkę Emesa. Skarżące i Komisja przedstawiły wyciąg z notatek tej spółki. Jednakże tego rodzaju oświadczenie nie może zostać uznane za jasny i niewątpliwy wyraz woli zdystansowania się przez spółkę WDI od kartelu.

- 197 Z lektury notatek spółki Emesa sporządzonych na spotkaniu w dniu 9 stycznia 1996 r. wynika bowiem, że wypowiedź przedstawiciela spółki WDI miała miejsce w ramach dyskusji dotyczącej środków możliwych do przyjęcia przez uczestników owego spotkania celem przeciwdziałania kryzysowi klubu zuryskiego. W związku z tym, po wyrażeniu wątpliwości co do możliwości ponownego zastosowania zobowiązań w ramach klubu zuryskiego, przedstawiciel spółki WDI wskazał podczas rozmowy dotyczącej kwestii, czy należy wprowadzić ponownie system limitów, w odpowiedzi na stanowisko wyrażone przez przedstawicieli spółki Tréfileurope, którzy zaproponowali zachowanie istniejącego systemu – a mianowicie, w owym okresie, klubu zuryskiego – że w jego opinii klub zuryski nie miał już sensu. Z tego względu spółka WDI została zaliczona przez przedstawiciela spółki Emesa do przedsiębiorstw, które w owym czasie opowiadały się za wprowadzeniem nowego systemu. Tego rodzaju oświadczenie nie może być w związku z tym interpretowane jako dowód woli zaniechania przez spółkę WDI udziału w naruszeniu i przyjęcia zachowania konkurencyjnego na rynku stali sprężającej.
- 198 Owa interpretacja oświadczenia przedstawiciela spółki WDI jest ponadto potwierdzona wpisem przedstawiciela spółki Emesa – w następstwie notatek dotyczących dyskusji w przedmiocie celowości wprowadzenia nowego systemu limitów – w tabeli przedstawiającej wynik dyskusji dotyczącej podziału limitów, w którym widnieje spółka WDI. Wbrew twierdzeniom skarżących najbardziej logiczna jest interpretacja Komisji, wedle której wpis dokonany przez przedstawiciela spółki Emesa w tabeli po sporządzeniu notatek dotyczących oświadczenia przedstawiciela spółki WDI wskazuje na to, że dyskusja w przedmiocie kwot nastąpiła po owym oświadczeniu, ponieważ tego rodzaju notatki są na ogół sporządzane w porządku chronologicznym.
- 199 Z powyższego wynika, że skarżące nie przedstawiły ciężącego na nich dowodu zdystansowania się przez spółkę WDI na spotkaniu w dniu 9 stycznia 1996 r.

W przedmiocie udziału skarżących w spotkaniach mających miejsce w okresie przejściowym

- 200 Skarżące formalnie nie zakwestionowały, że brały udział w spotkaniach wskazanych w motywie 613 zaskarżonej decyzji, podniosły jednak, że na owych spotkaniach nie podjęły działań antykonkurencyjnych.
- 201 Należy jednak przypomnieć, że jak stwierdzono w pkt 173–188 powyżej, skarżące uczestniczyły w okresie przejściowym w sześciu spotkaniach, podczas których wymieniane były szczególnie chronione informacje handlowe i dyskutowane było wprowadzenie nowego systemu limitów celem przeciwdziałania niepowodzeniu klubu zuryskiego. Z orzecznictwa wskazanego w pkt 171 powyżej wynika, że cel tego rodzaju spotkań wystarcza, aby zostały spełnione przesłanki naruszenia art. 101 TFUE. W związku z tym należy uznać, że Komisja dowiodła, iż skarżące – które nie wykazały, iż zdystansowały się na spotkaniu w dniu 9 stycznia 1996 r., i które zostały wskazane podobnie jak inni uczestnicy we wnioskach o złagodzenie sankcji spółek ITC, DWK i Nedri potwierdzających te spotkania – nie przerwały swego udziału w naruszeniu w okresie przejściowym. W związku z powyższym skarżące nie mogą domagać się żadnego obniżenia grzywny ze względu na czas trwania naruszenia przyjęty w zaskarżonej decyzji.

3. Wnioski w przedmiocie dwóch pierwszych zarzutów skargi

- 202 Z powyższego wynika, że Komisja słusznie przyjęła zaistnienie jednolitego naruszenia polegającego na planie ogólnym, który obejmował różne porozumienia stanowiące ramy dla realizacji naruszenia.

- 203 Ponadto Komisja wykazała brak przerwania tego jednolitego naruszenia w okresie przejściowym od rozwiązania klubu zuryskiego do powstania klubu Europa, ze względu na to, że po pierwsze, w owym okresie uczestnicy klubu zuryskiego odbywali spotkania o charakterze antykonkurencyjnym, po drugie, lokalne i regionalne części kartelu były kontynuowane i po trzecie, antykonkurencyjne skutki środków przyjętych w ramach klubu zuryskiego trwały nadal po ustaniu tej części kartelu.
- 204 Komisja dowiodła również, że spółka WDI – która nie wykazała, iż skutecznie zdystansowała się na ostatnim spotkaniu klubu zuryskiego, które odbyło się w dniu 9 stycznia 1996 r. – podejmowała działania antykonkurencyjne w okresie przejściowym.
- 205 W związku z powyższym należy oddalić zarzut pierwszy skargi, a także zarzut drugi, przedstawiony tytułem pomocniczym.

[...]

E – W przedmiocie oceny zdolności płatniczej skarżących

- 267 Skarżące kwestionują ocenę ich zdolności płatniczej w ramach czterech zarzutów.
- 268 Po pierwsze, kwestionują one zgodność z prawem zaskarżonej decyzji pod względem formalnym. W tym względzie w ramach zarzutu siódmego podniosły one brak wystarczającego uzasadnienia zaskarżonej decyzji w zakresie dotyczącym zastosowania pkt 35 wytycznych z 2006 r. W ramach zarzutu ósmego podniosły one, że ze względu na brak zorganizowania przesłuchania i brak umożliwienia im przedstawienia swej opinii w zakresie dotyczącym stanowiska, które Komisja zamierzała przyjąć w przedmiocie oceny ich zdolności płatniczej przed przyjęciem zaskarżonej decyzji, Komisja naruszyła art. 27 rozporządzenia nr 1/2003 i art. 41 ust. 2 karty praw podstawowych.
- 269 Po drugie zakwestionowały one zasadność ocen ich zdolności płatniczej dokonanych zarówno w zaskarżonej decyzji (zarzut szósty), jak również w piśmie z dnia 14 lutego 2011 r. (zarzut dziewiąty).
- 270 W tym względzie należy przypomnieć, że ze względów wskazanych w pkt 96–110 powyżej pismo z dnia 14 lutego 2011 r. stanowi akt podlegający zaskarżeniu. Jednakże, jak podniosła Komisja w odpowiedzi na pisemne pytania, które zostały jej przedstawione przez Sąd oraz na rozprawie, decyzja zawarta w tym piśmie – stanowiąca późniejszą ocenę sytuacji skarżących niż stwierdzenia zawarte w zaskarżonej decyzji, przyjęta przez dyrektora generalnego, a nie przez kolegium członków, które przyjęło zaskarżoną decyzję – nie może zastąpić owej zaskarżonej decyzji. Z powyższego wynika, że oceny dokonane w zaskarżonej decyzji i w piśmie z dnia 14 lutego 2011 r. powinny być osobno przedmiotem kontroli sądu i że pismo z dnia 14 lutego 2011 r. nie uczyniło bezprzedmiotowymi wniosków i środków zaskarżenia skierowanych przeciwko zaskarżonej decyzji.

1. W przedmiocie dokonanej w zaskarżonej decyzji oceny zdolności płatniczej skarżących

- 271 Szczegółowa ocena zdolności płatniczej skarżących została zawarta w pkt 19.5.11 zaskarżonej decyzji (motywy 1176–1179) przytoczonych poniżej:

„19.5.11 [WDI], [WDV] i [Pampus]

1176 Mając na uwadze, że [WDI], [WDV] i [Pampus] przedłożyły wniosek powołując się na brak zdolności płatniczej, owe wnioski zostaną zbadane wspólnie na szczeblu [spółki Pampus], która łączy WDI i [WDV]. W związku z tym, celem dokonania oceny zdolności płatniczej [spółki Pampus] pod uwagę brana jest ogólna kwota grzywien nałożonych na WDI, [WDV] i [Pampus]

bez uwzględnienia ewentualnej odpowiedzialności [spółki Pampus]. Odpowiada to kwocie 56 050 000 EUR, składającej się z kwoty 15 485 000 EUR, za którą odpowiadają solidarnie spółki WDI, [WDV] i [Pampus], kwoty 30 115 000 EUR, za którą odpowiadają solidarnie spółki WDI i [WDV] oraz kwoty 10 450 000 EUR, za którą odpowiada samodzielnie spółka WDI.

- 1177 Wnioski spółek [Pampus], [WDV] i WDI powołujące brak zdolności płatniczej należy oddalić ze względów wskazanych w motywach 1178 i 1179.
- 1178 Następujące okoliczności wykazują w zakresie dotyczącym [spółki Pampus] i WDI poważne trudności finansowe tego rodzaju, że prowadzą do wniosku, iż spółki te nie będą w stanie zapłacić grzywny: (i) [Pampus] nie posiada już własnego kapitału; (ii) [Pampus] posiada ujemny kapitał obrotowy wynoszący około 100 mln EUR włącznie z grzywnami; (iii) [Pampus] udzielił pożyczki innym spółkom grupy w kwocie około 140 mln EUR, które nie zostały zapisane jako straty, choć [Pampus] nie oczekuje zwrotu w związku z tym, że każda z tych spółek ma ujemny kapitał obrotowy i (iv) spółka WDI musiała zaciągnąć pożyczkę krótkoterminową w wysokości 20 mln EUR w lutym 2010 r. celem utrzymania swej działalności. Banki oczekują na plan restrukturyzacji z końcem czerwca celem umożliwienia podjęcia decyzji o utrzymaniu linii kredytowej do końca roku 2010.
- 1179 Zmniejszenie grzywny w zastosowaniu pkt 35 [wytycznych z 2006 r.] może zostać udzielone jedynie wówczas, gdy istnieje związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy trudnościami finansowymi a istnieniem grzywny. Informacja przedstawiona przez [spółkę Pampus], [WDV] i WDI nie wskazuje na to, że zaistniał ów związek przyczynowo-skutkowy. Po pierwsze, dane finansowe streszczone w motywie 1178 wskazują na to, że PIB oraz WDI prawdopodobnie nie przetrwają, niezależnie od uiszczenia przez nie grzywny. Innymi słowy, nie wydaje się prawdopodobne, aby obniżenie kwoty grzywny zwiększało szanse przetrwania grupy w przewidywalnej przyszłości. W związku z tym przetrwanie przedsiębiorstwa nie zależy od kwoty grzywny, a raczej od decyzji podjętych przez akcjonariuszy (w tym, na poziomie WDI, ArcelorMittal z udziałem 1/3). Po drugie, duża część problemów finansowych [spółki Pampus] i WDI była spowodowana najnowszymi transferami kapitałowymi [spółki Pampus] na rzecz innych spółek posiadanych przez tych samych akcjonariuszy. W świetle utrwalonego orzecznictwa oraz praktyki, w ramach której Komisja ma prawo ocenić, w jakim zakresie akcjonariusze mogą wspierać finansowo spółki, powołując się na trudności w uiszczeniu grzywny, brak jest jakiegokolwiek względu, dla którego należałoby udzielić obniżenia w sytuacji, w której dokonywane są transfery kapitałowe na rzecz spółek powiązanych po uzyskaniu pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, z ewidentną wolą lub skutkiem przeszkodzenia polityce sankcji Komisji”.

a) W przedmiocie zarzutu siódmego opartego na braku uzasadnienia w zakresie oceny zdolności płatniczej skarżących

- ²⁷² Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem uzasadnienie, jakiego wymaga art. 296 TFUE, powinno być dostosowane do charakteru rozpatrywanego aktu i przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie instytucji, która wydała akt, pozwalając zainteresowanym poznać podstawy podjętej decyzji, a właściwemu sądowi dokonać jej kontroli. Wymóg uzasadnienia należy oceniać w odniesieniu do konkretnej sytuacji, w szczególności do treści aktu, charakteru przywołanych argumentów, a także interesu, jaki w uzyskaniu informacji mogą mieć adresaci aktu lub inne osoby, których dotyczy on bezpośrednio i indywidualnie. Nie ma wymogu, by uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne elementy faktyczne i prawne, ponieważ ocena, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi art. 296 TFUE, winna nie tylko opierać się na jego brzmieniu, ale także uwzględniać okoliczności jego wydania, jak również całość przepisów prawa regulującego daną dziedzinę (wyroki: z dnia 2 kwietnia 1998 r.,

Komisja/Sytraval i Brink's France, C-367/95 P, Rec, EU:C:1998:154, pkt 63; z dnia 30 września 2003 r., Niemcy/Komisja, C-301/96, Rec, EU:C:2003:509, pkt 87; z dnia 22 czerwca 2004 r., Portugalia/Komisja, C-42/01, Zb.Orz., EU:C:2004:379, pkt 66).

- 273 Należy stwierdzić, że krytyka dotycząca oceny zdolności płatniczej, jaką skarżące przedstawiły w ramach zarzutu siódmego, dotyczy podważenia zasadności oceny Komisji i powinna zostać z tego względu przypisana do szóstego zarzutu.
- 274 Tymczasem z motywów zaskarżonej decyzji przytoczonych w pkt 271 powyżej wynika – jak ukazuje to ponadto szczegółowe zakwestionowanie zasadności tego uzasadnienia przez skarżące – że podane przez Komisję względy, dla których uznała ona, że nie należy udzielać obniżenia grzywny w zastosowaniu pkt 35 wytycznych z 2006 r., są wystarczająco dokładne, by umożliwić skarżącym ich zrozumienie i Sądowi wykonanie kontroli.
- 275 Z powyższego wynika, że zarzut siódmy należy oddalić.
- b) W przedmiocie zarzutu ósmego dotyczącego naruszenia przez Komisję art. 27 rozporządzenia nr 1/2003 i art. 41 ust. 2 lit. a) karty praw podstawowych poprzez brak przesłuchania skarżących przed oddaleniem ich wniosku o uwzględnienie braku ich zdolności płatniczej w zaskarżonej decyzji
- 276 W ramach zarzutu ósmego skarżące podniosły, że w związku z brakiem ich wysłuchania w przedmiocie powodów odmowy uwzględnienia braku ich zdolności płatniczej przed przyjęciem zaskarżonej decyzji Komisja niezgodnie z prawem odmówiła im prawa do przesłuchania, które wynika z art. 27 ust. 1 rozporządzenia nr 1/2003 i art. 41 ust. 2 lit. a) karty praw podstawowych.
- 277 Zgodnie z art. 27 ust. 1 rozporządzenia nr 1/2003 przed podjęciem decyzji przewidzianych w art. 7, 8, 23 oraz art. 24 ust. 2 tego rozporządzenia Komisja umożliwia przedsiębiorstwom, które są stronami postępowań, przedstawienie ich stanowisk w przedmiocie zarzutów Komisji. Zgodnie z tym przepisem podstawą decyzji wydanej przez Komisję mogą być wyłącznie zarzuty, co do których strony mogły się wypowiedzieć.
- 278 Ponadto, art. 41 ust. 2 lit. a) karty praw podstawowych stanowi, że przysługujące każdemu prawo do bezstronnego i sprawiedliwego rozpatrzenia swojej sprawy w rozsądnym terminie, zagwarantowane w art. 41 ust. 1, obejmuje w szczególności prawo do bycia wysłuchanym, zanim zostaną podjęte indywidualne środki mogące negatywnie wpłynąć na jego sytuację.
- 279 Należy po pierwsze stwierdzić, że skarżące nie kwestionują, że przed przyjęciem zaskarżonej decyzji odbyło się przesłuchanie, w którym wzięły one udział (zob. pkt 34 powyżej). Podniosły one jednak, że powinno być odbyć się nowe przesłuchanie w przedmiocie stanowiska, które Komisja zamierzała przyjąć w odniesieniu do ich wniosku o obniżenie oparte na ocenie ich zdolności płatniczej.
- 280 Tymczasem przeprowadzenie tego rodzaju przesłuchania nie jest przewidziane w art. 27 ust. 1 rozporządzenia nr 1/2003. W przepisie tym uznano bowiem jedynie prawo przedsiębiorstw do przedstawienia stanowiska w zakresie dotyczącym „zarzutów”, na których Komisja zamierza oprzeć swe decyzje. Ocena zdolności płatniczej przedsiębiorstw nie jest zarzutem mogącym stanowić oparcie dla decyzji nakładającej karę w związku z naruszeniem art. 101 TFUE, lecz pozwala Komisji wziąć pod uwagę pewną liczbę okoliczności przedstawionych na poparcie wniosku o obniżenie grzywny opartego na względach niezależnych od okoliczności stanowiących naruszenie.
- 281 Po drugie, z art. 41 ust. 2 lit. a) karty praw podstawowych nie wynika prawo przedsiębiorstw do bycia wysłuchanym przed wydaniem decyzji w przedmiocie ich wniosku o obniżenie opartej na ocenie ich zdolności płatniczej na podstawie przedłożonych przez nie informacji.

282 Prawdą jest, że tego rodzaju decyzja stanowi indywidualny środek mogący wpłynąć negatywnie na sytuację zainteresowanego w rozumieniu tego przepisu. Jednakże przewidziane w tym przepisie prawo do bycia wysłuchanym należy uznać za poszanowane w sytuacjach, w których, jak w niniejszej sprawie, wydana decyzja opiera się jedynie na okolicznościach przedstawionych przez wnioskodawcę i przy uwzględnieniu znanego mu kontekstu prawnego i faktycznego (zob. podobnie wyrok z dnia 30 kwietnia 2014 r., Euris Consult/Parlament, T-637/11, Zb.Orz., EU:T:2014:237, pkt 119). Z dokumentów przedstawionych Sądowi wynika bowiem, co nie zostało zakwestionowane przez strony, że informacje, na których Komisja oparła swoją ocenę zdolności płatniczej skarżących są informacjami, które zostały przedstawione przez nie, w odpowiedzi na skierowane do nich pytania Komisji, lub z ich własnej inicjatywy.

283 Prawdą jest, że zgodnie z art. 41 ust. 2 lit. a) karty praw podstawowych Komisja jest zobowiązana do umożliwienia przedsiębiorstwu, które złożyło wniosek o obniżenie ze względu na zdolność płatniczą, przedstawienia swego stanowiska w przedmiocie okoliczności faktycznych lub prawnych, na których zamierza ona oprzeć oddalenie tego wniosku, w wypadku gdy okoliczności te nie zostały jej przedstawione przez to przedsiębiorstwo. Natomiast sam fakt, że Komisja uważa, iż okoliczności, które zostały jej przedłożone, nie są przekonujące, nie stoi na przeszkodzie temu, by przedstawiła ona tę ocenę przed orzeczeniem w sprawie wniosku.

284 Z powyższego wynika, że należy oddalić zarzut ósmy.

c) W przedmiocie zarzutu szóstego dotyczącego naruszenia przez Komisję w zaskarżonej decyzji art. 23 ust. 3 rozporządzenia nr 1/2003 poprzez „nadużycie swobodnego uznania” i naruszenia zasady proporcjonalności poprzez nieuwzględnienie braku zdolności płatniczej skarżących

285 W ramach zarzutu szóstego skarżące kwestionują względy, dla których Komisja oddaliła w pierwotnej decyzji ich wnioski o obniżenie grzywny w związku z uwzględnieniem ich zdolności płatniczej.

–Uwagi ogólne dotyczące oceny zdolności płatniczej przedsiębiorstw ukaranych w związku z naruszeniem art. 101 TFUE

286 Punkt 35 wytycznych z 2006 r. reguluje skutki, jakie może mieć zdolność płatnicza przedsiębiorstwa ukaranego w związku z naruszeniem art. 101 TFUE na obliczenie grzywny, która może zostać na niego nałożona. Punkt ten stanowi:

„W wyjątkowych okolicznościach Komisja może, na prośbę stron, uwzględnić niewypłacalność danego przedsiębiorstwa w szczególnym kontekście społeczno-gospodarczym. Komisja nie obniży jednak grzywny jedynie w wyniku ustalenia, że sytuacja finansowa przedsiębiorstwa jest niekorzystna lub deficytowa. Obniżenie grzywny może zostać przyznane jedynie na podstawie obiektywnych dowodów, że nałożenie grzywny, na warunkach ustanowionych niniejszymi wytycznymi, zagroziłoby nieodwracalnie rentowności danego przedsiębiorstwa oraz doprowadziłoby do pozbawienia jego aktywów wszelkiej wartości”.

287 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, przyjmując takie normy postępowania i ogłaszając poprzez publikację, że będzie ona je stosować od tej pory do przypadków w nich przewidzianych, Komisja sama wyznacza sobie granice swobodnego uznania i nie może odejść od tych norm bez narażania się w danym przypadku na sankcję za naruszenie ogólnych zasad prawa, takich jak zasada równego traktowania lub zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań (ww. w pkt 251 wyrok Dansk Rørindustri i in./Komisja, EU:C:2005:408, pkt 211; wyrok z dnia 12 grudnia 2012 r., Ecka Granulate i non ferrum Metallpulver/Komisja, T-400/09, EU:T:2012:675, pkt 40).

- 288 Należy na wstępie wskazać, że obniżenie grzywny może zostać udzielone na podstawie pkt 35 wytycznych z 2006 r. jedynie w wyjątkowych okolicznościach i na warunkach zdefiniowanych w owych wytycznych. W związku z tym powinno zostać po pierwsze wykazane, że nałożenie grzywny „zagroziłoby nieodwracalnie rentowności danego przedsiębiorstwa oraz doprowadziłoby do pozbawienia jego aktywów wszelkiej wartości”. Po drugie, konieczne jest również wykazanie „określonego kontekstu społecznego”. Należy ponadto przypomnieć, że te dwie przesłanki zostały uprzednio wypracowane przez sądy Unii.
- 289 Co się tyczy pierwszej przesłanki, orzeczono, że przy określaniu kwoty grzywny w związku z naruszeniem reguł konkurencji Komisja zasadniczo nie ma obowiązku uwzględnienia deficytowej sytuacji finansowej przedsiębiorstwa, gdyż uznanie istnienia takiego obowiązku prowadziłoby do przyznania przedsiębiorstwom najmniej przystosowanym do warunków rynku nieuzasadnionej przewagi konkurencyjnej (ww. w pkt 251 wyrok Dansk Rørindustri i in./Komisja, EU:C:2005:408, pkt 327; ww. w pkt 287 wyrok Ecka Granulate i non ferrum Metallpulver/Komisja, EU:T:2012:675, pkt 94).
- 290 W przeciwnym razie istniałoby bowiem ryzyko, że owe przedsiębiorstwa byłyby faworyzowane ze szkodą dla innych przedsiębiorstw, bardziej rentownych i lepiej zarządzanych. W związku z tym samo stwierdzenie niekorzystnej lub deficytowej sytuacji finansowej danego przedsiębiorstwa nie wystarcza, by uzasadnić wniosek o uwzględnienie przez Komisję braku zdolności płatniczej celem uzyskania obniżenia grzywny.
- 291 Z utrwalonego orzecznictwa wynika ponadto, że sytuacja, w której środek przyjęty przez władze Unii skutkuje postawieniem przedsiębiorstwa w stan upadłości lub likwidacji, nie jest jako taka zakazana w prawie Unii. Nawet jeśli tego rodzaju działanie może naruszać interesy finansowe właścicieli, akcjonariuszy lub udziałowców – nie oznacza to jednak, że osobowe, materialne lub niematerialne składniki tego przedsiębiorstwa utracą również swoją wartość (wyrok z dnia 29 kwietnia 2004 r., Tokai Carbon i in./Komisja, T-236/01, od T-244/01 do T-246/01, T-251/01 i T-252/01, Rec, EU:T:2004:118, pkt 372; a także ww. w pkt 287 wyrok Ecka Granulate i non ferrum Metallpulver/Komisja, EU:T:2012:675, pkt 50).
- 292 Z owego orzecznictwa można wywieść, że jedynie przypadek utraty wartości osobowych, materialnych i niematerialnych części składowych przedsiębiorstwa, a więc aktywów, może uzasadnić uwzględnienie, przy określaniu kwoty grzywny, możliwości jego upadłości lub likwidacji wskutek nałożenia owej grzywny (ww. w pkt 287 wyrok Ecka Granulate i non ferrum Metallpulver/Komisja, EU:T:2012:675, pkt 51).
- 293 Likwidacja spółki nie oznacza koniecznie rozwiązania danego przedsiębiorstwa. Może ono trwać nadal jako takie w przypadku rekapitalizacji spółki albo w przypadku ogólnego przejęcia części jego aktywów przez inny podmiot. Tego rodzaju przejęcie może nastąpić poprzez zakup dobrowolny albo poprzez przymusową sprzedaż aktywów spółki przy kontynuacji działalności (zob. podobnie ww. w pkt 287 wyrok Ecka Granulate i non ferrum Metallpulver/Komisja, EU:T:2012:675, pkt 97).
- 294 W związku z tym zawartą w pkt 35 wytycznych z 2006 r. przesłankę pozbawienia aktywów danego przedsiębiorstwa wszelkiej wartości należy rozumieć jako wskazującą na sytuację, w której przejęcie przedsiębiorstwa na warunkach opisanych w poprzednim punkcie wydaje się być mało prawdopodobne, wręcz niemożliwe. W tym przypadku części składowe aktywów owego przedsiębiorstwa są oferowane na sprzedaż oddzielnie i jest prawdopodobne, że wiele z nich nie znajdzie nabywcy lub zostanie sprzedane po znacznie obniżonej cenie (ww. w pkt 287 wyrok Ecka Granulate i non ferrum Metallpulver/Komisja, EU:T:2012:675, pkt 98).
- 295 Co się tyczy drugiej przesłanki dotyczącej wystąpienia określonego kontekstu gospodarczego i społecznego, dotyczy ona, zgodnie z orzecznictwem, konsekwencji, jakie miałyby zapłata grzywny, w szczególności w zakresie wzrostu bezrobocia lub pogorszenia sytuacji sektorów gospodarczych

dostawców i odbiorców zainteresowanego przedsiębiorstwa (wyroki: z dnia 29 czerwca 2006 r., SGL Carbon/Komisja, C-308/04 P, Zb.Orz., EU:C:2006:433, pkt 106; ww. w pkt 287 wyrok Ecka Granulate i non ferrum Metallpulver/Komisja, EU:T:2012:675, pkt 99).

- 296 W konsekwencji, wówczas gdy kumulatywne przesłanki wskazane powyżej są spełnione, nałożenie grzywny, grożące doprowadzeniem do rozwiązania przedsiębiorstwa, byłoby sprzeczne z celem zamierzonym w pkt 35 wytycznych z 2006 r. Zastosowanie tego punktu do zainteresowanych przedsiębiorstw stanowi w związku z tym konkretny wyraz zasady proporcjonalności w dziedzinie karania naruszeń prawa konkurencji (zob. podobnie ww. w pkt 287 wyrok Ecka Granulate i non ferrum Metallpulver/Komisja, EU:T:2012:675, pkt 100).
- 297 Wreszcie – jak słusznie wskazała Komisja przed sędzią orzekającym w przedmiocie środków tymczasowych oraz wielokrotnie w ramach procedury pisemnej i ustnej przed Sądem – jako że zastosowanie pkt 35 wytycznych z 2006 r. stanowi ostatni element brany pod uwagę przy określaniu kwoty grzywny nakładanej w związku z naruszeniem reguł konkurencji mających zastosowanie do przedsiębiorstw, ocena zdolności płatniczej ukaranych przedsiębiorstw jest objęta nieograniczonym prawem orzekania przewidzianym w art. 261 TFUE i w art. 31 rozporządzenia nr 1/2003.
- 298 Co się tyczy zakresu tego uprawnienia, należy przypomnieć, że stanowi ono tryb wykonania zasady skutecznej ochrony prawnej, stanowiącej ogólną zasadę prawa Unii, obecnie wyrażonej w art. 47 karty praw podstawowych, co w prawie Unii odpowiada art. 6 ust. 1 EKPC (wyroki: z dnia 8 grudnia 2011 r., Chalkor/Komisja, C-386/10 P, Zb.Orz., EU:C:2011:815, pkt 51; z dnia 6 listopada 2012 r., Otis i in., C-199/11, Zb.Orz., EU:C:2012:684, pkt 47; a także z dnia 18 lipca 2013 r., Schindler Holding i in./Komisja, C-501/11 P, Zb.Orz., EU:C:2013:522, pkt 36).
- 299 Zgodnie bowiem z orzecznictwem przestrzeganie art. 6 EKPC nie wyklucza tego, aby w postępowaniu o charakterze administracyjnym „kara” była nakładana w pierwszym rzędzie przez organ administracyjny. Niezbędne jest jednak, aby decyzja organu administracyjnego, która sama nie spełnia wymogów przewidzianych w art. 6 ust. 1 EKPC, podlegała następnie kontroli przeprowadzanej przez organ sądowy dysponujący nieograniczonym prawem orzekania. Jedną z cech takiego organu jest posiadanie uprawnienia do zmiany decyzji wydanej przez organ niższego szczebla w odniesieniu do wszystkich aspektów, zarówno faktycznych, jak i prawnych. Organ sądowy powinien w szczególności posiadać kompetencje do zbadania wszystkich zagadnień faktycznych i prawnych, które mają znaczenie dla rozstrzygnięcia zawisłego przed nim sporu (ww. w pkt 298 wyrok Schindler Holding i in./Komisja, EU:C:2013:522, pkt 35; zob. wyroki ETPC: z dnia 27 września 2011 r. w sprawie Menarini Diagnostics przeciwko Włochom, nr 43509/08, § 59; z dnia 7 czerwca 2012 r. w sprawie Segame przeciwko Francji, nr 4837/06, § 55).
- 300 Ponadto brak przeprowadzania z urzędu kontroli całości spornej decyzji nie narusza zasady skutecznej ochrony sądowej. Nie jest niezbędne dla przestrzegania tej zasady, by Sąd – z pewnością zobowiązany do ustosunkowania się do podniesionych zarzutów oraz przeprowadzenia kontroli, tak pod względem prawnym, jak i faktycznym – miał obowiązek dokonać z urzędu kompletnego badania akt sprawy (ww. w pkt 298 wyrok Chalkor/Komisja, EU:C:2011:815, pkt 66).
- 301 W związku z tym, za wyjątkiem aspektów prawa bezwzględnie obowiązującego, które w danym przypadku sąd Unii jest zobowiązany zbadać z urzędu, sąd ów powinien przeprowadzić kontrolę na podstawie okoliczności przedstawionych przez skarżącego na poparcie podniesionych zarzutów i nie może odsyłać do swobodnego uznania Komisji w zakresie dotyczącym oceny tych okoliczności, by zaniechać przeprowadzenia pogłębionej kontroli zarówno pod względem prawnym, jak i faktycznym (zob. podobnie ww. w pkt 298 wyrok Chalkor/Komisja, EU:C:2011:815, pkt 62).
- 302 Wreszcie, jak zostało przypomniane w pkt 109 powyżej i jak słusznie podniosła Komisja, sąd wykonujący nieograniczone prawo orzekania powinien zasadniczo, z zastrzeżeniem badania okoliczności wskazanych mu przez strony, uwzględnić stan prawny i faktyczny zaistniały w momencie

orzekania, gdy za zasadne uzna wykonanie swego prawa reformatyrojnego (zob. podobnie wyroki: z dnia 6 marca 1974 r., Istituto Chemioterapico Italiano i Commercial Solvents/Komisja, 6/73 i 7/73, Rec, EU:C:1974:18, pkt 51, 52; z dnia 14 lipca 1995 r., CB/Komisja, T-275/94, Rec, EU:T:1995:141, pkt 61; z dnia 5 października 2011 r., Romana Tabacchi/Komisja, T-11/06, Zb.Orz., EU:T:2011:560, pkt 282–285). A fortiori, obowiązuje to również w przypadkach, w których, jak w niniejszej sprawie, kwota grzywny podlegająca zapłacie przez ukaraną spółkę przy uwzględnieniu jej zdolności płatniczej wynika z orzeczenia Sądu na skutek wniesienia przez nią skargi, gdzie rzeczywista zapłata grzywny jest odroczone w czasie.

303 Rozumowanie zawarte w zaskarżonej decyzji należy ocenić w świetle powyższych uwag ogólnych oraz mając na uwadze twierdzenia co do faktów i co do prawa, przedstawione przez strony przed Sądem.

2. W przedmiocie zasadności oceny zdolności płatniczej skarżących w zaskarżonej decyzji

304 W motywach 1176–1178 zaskarżonej decyzji (zob. pkt 271 powyżej) Komisja oddaliła wnioski skarżących, wskazując, że spółki WDI oraz Pampus miały poważne trudności finansowe tego rodzaju, że zapłata przez nie grzywien wydawała się niemożliwa. Stwierdzenie to opierało się na następujących rozważaniach.

305 Po pierwsze, spółka WDI musiała zaciągnąć kredyt krótkoterminowy w wysokości 20 mln EUR w lutym 2010 r., aby kontynuować swą działalność. Banki oczekiwały na plan restrukturyzacji z końcem czerwca 2010 r. celem umożliwienia podjęcia decyzji o utrzymaniu linii kredytowej do końca roku 2010.

306 Po drugie, spółka Pampus nie posiadała już własnego kapitału. Wedle Komisji kapitał obrotowy tej spółki był ujemny w kwocie 100 mln EUR, wraz z grzywami.

307 Po trzecie, spółka Pampus udzieliła innym spółkom grupy pożyczki w wysokości około 140 mln EUR. Jakkolwiek pożyczki te nie zostały zapisane jako straty, spółka Pampus nie oczekiwała zwrotu w związku z tym, że kapitały każdej z tych spółek będących dłużnikami były ujemne.

308 Biorąc pod uwagę tę ocenę sytuacji finansowej skarżących w motywie 1179 zaskarżonej decyzji (zob. pkt 271 powyżej) Komisja oddaliła wniosek o obniżenie grzywny przedstawiony przez skarżące z trzech następujących względów.

309 Po pierwsze, Komisja stwierdziła, że ewentualne obniżenie kwoty grzywny nie zwiększy szans przetrwania grupy w przewidywalnej przyszłości. Nawet gdyby grzywna została obniżona do zera, spółki Pampus i WDI najprawdopodobniej nie przetrwałyby.

310 Po drugie, wedle Komisji niezależnie od kwoty grzywny, przetrwanie grupy zależy od decyzji podejmowanych przez akcjonariuszy, w tym spółkę ArcelorMittal, posiadającą jedną trzecią kapitału spółki WDI.

311 Po trzecie, duża część problemów finansowych spółek Pampus i WDI była spowodowana najnowszymi transferami kapitałowymi spółki Pampus na rzecz innych spółek w ramach grupy. Dla Komisji brak jest powodu, aby udzielać obniżenia w sytuacji, w której po uzyskaniu pisma w sprawie przedstawienia zarzutów dokonywane są transfery kapitałowe na rzecz spółek powiązanych, z „ewidentną wolą lub skutkiem zniwelowania polityki sankcji Komisji”. Na rozprawie Komisja sprecyzowała, że ten ostatni wzgląd wystarcza sam w sobie, by uzasadnić oddalenie wszelkich wniosków o zmniejszenie grzywny przedstawionych przez skarżących, bowiem brak podnoszonej zdolności płatniczej jest spowodowany swobodnymi decyzjami z zakresu zarządzania, które podjęły same te spółki.

- 312 Tymczasem, wbrew przewidywaniom zawartym w zaskarżonej decyzji skarżące nie zostały rozwiązane po czerwcu 2010 r. Okoliczność ta pozostaje bez wpływu na zgodność z prawem oceny dokonanej w zaskarżonej decyzji. Prowadzi ona jednak do wątpliwości, przynajmniej z perspektywy sądu, co do staranności i zasadności analizy perspektyw sytuacji finansowej skarżących w chwili przyjęcia zaskarżonej decyzji w świetle informacji, które zostały wówczas przekazane Komisji.
- 313 W tym względzie skarżące wskazały w sposób przekonujący, dlaczego oceny dokonane przez Komisję w świetle okoliczności wskazanych na poparcie ich wniosku o dokonanie oceny ich zdolności płatniczej nie odpowiadały prognozie, która była wówczas najbardziej prawdopodobna.
- 314 W pierwszej kolejności skarżące wykazały, że ich perspektywy średnioterminowe i długoterminowe były pozytywne i umożliwiały im w związku z tym uzyskanie pomocy ze strony ich wierzycieli w okresie kryzysu, który rozpoczął się w 2009 r. Dokumenty przedstawione w tym względzie przez skarżące ukazują ich znaczne wysiłki w celu zmniejszenia ich kosztów i zrestrukturyzowania grupy Pampus po zmniejszeniu obrotów w związku z kryzysem gospodarczym. Z owych dokumentów wynika również, że grupa Pampus zachowała dobre relacje z bankami, zmierzając do uzyskania trwale najlepszych możliwych warunków finansowania celem dalszego prowadzenia działalności pomimo poważnych trudności.
- 315 Miało to miejsce również w przypadku pożyczki w wysokości 20 mln EUR udzielonej przez banki na rzecz skarżących w lutym 2010 r, co umożliwiło im uzyskanie płynności finansowej koniecznej celem uniknięcia niewypłacalności. To porozumienie co do status quo (standstill), którego przedłużenie było poważnym zamierzeniem przed przyjęciem zaskarżonej decyzji i zostało zawarte w dniu 2 lipca 2010 r., stanowiło przykład woli instytucji finansowych przezwyciężenia trudności finansowych grupy. Tymczasem, w zaskarżonej decyzji Komisja nie wyciągnęła żadnych konsekwencji z możliwości owego przedłużenia. W kontekście następstw ogólnego kryzysu gospodarczego w roku 2008 trwałe wsparcie udzielone skarżącym przez banki mogło jednak pozwolić na przypuszczenie, że uważały one, iż w grupie Pampus wystąpiły raczej problemy z płynnością finansową niż strukturalna nierentowność. Wbrew tym stwierdzeniom Komisja w sposób oczywisty zaniechała przyjąć w swej analizie za prawdopodobne utrzymanie płynności finansowej przy pomocy banków skarżących w przypadku braku znacznego pogorszenia rentowności. Nałożenie grzywny w wysokości, jaka została przewidziana w decyzji początkowej, mogło natomiast spowodować tego rodzaju pogorszenie. W związku z tym przy ocenie tej okoliczności kontekstu przyjętego w ramach uzasadnienia oddalenia wniosku o obniżenie grzywny przedstawionego przez skarżące Komisja błędnie uznała, że kwota grzywny ostatecznie nałożonej na skarżące nie odgrywała żadnej roli.
- 316 W drugiej kolejności – po pierwsze, skarżące wskazały również w sposób szczegółowy i przekonujący względy, dla których, przy uwzględnieniu okoliczności wskazanych na poparcie ich wniosku, transfery w wysokości ponad 100 mln EUR [pożyczka spółki Pampus na rzecz spółki Pampus Stahlbeteiligungsgesellschaft mbH (zwanej dalej „PSB”) odpowiadająca wierzytelności PSB względem grupy Ovako] i ponad 140 mln EUR [wierzytelności spółki Pampus względem spółki Pampus Automotive GmbH & Co. KG (zwanej dalej „PAM”), w kwocie około 55 mln EUR, względem spółki TSW Trierer Stahlwerk GmbH (zwanej dalej „TSW”) w kwocie 79 mln EUR i względem spółki Speralux SA w kwocie 10 mln EUR] nie mogły zostać uznane za czyste i zwykłe straty, jak przyjęła Komisja w zaskarżonej decyzji. Aby dojść do radykalnego wniosku, że nastąpi całkowita utrata wartości wierzytelności spółki Pampus względem innych spółek grupy, Komisja nie może się bowiem ograniczyć do analizy sytuacji finansowej spółek będących dłużnikami, badając jedynie ich bilans roczny, nie usiłując nawet ocenić ich rentowności, nawet krótkoterminowej. Komisja zaniechała przeprowadzenia tego rodzaju analizy, w związku z czym pominęła zasadniczy czynnik wpływający na szanse zwrotu rozpatrywanych pożyczek.
- 317 Ponadto okoliczności powstałe po przyjęciu zaskarżonej decyzji – nawet jeśli nie mogą zostać uwzględnione w celu oceny jej zgodności z prawem – potwierdzają niesolidność analizy Komisji. Jest bowiem bezsporne, że pożyczka spółki Pampus na rzecz PSB nie została odpisana w całości, lecz

- jedynie w połowie, a więc w kwocie 50,5 mln EUR, co – jak wskazała Komisja – prowadzi do „istotnej poprawy stanu kapitału spółki Pampus”. Jest bowiem bezsporne, że wierzytelność spółki Pampus względem PAM została odpisana w wysokości 26,5 mln EUR, a więc w połowie, a nie w całości udzielonej pożyczki.
- 318 Po drugie, skarżące zasadnie podniosły, że Komisja nie mogła – nie popełniając przy tym błędu co do prawa – uznać że wszelkie wnioski o obniżenie grzywny z jej strony należało odrzucić ze względu na transfery kapitału dokonywane przez spółkę Pampus i inne spółki tej samej grupy po doręczeniu pisma w sprawie przedstawienia zarzutów.
- 319 Z jednej strony Komisja nie może pominąć, jak to uczyniła, względów, dla których owe transfery zostały dokonane. Z okoliczności faktycznych przedstawionych Komisji przed przyjęciem zaskarżonej decyzji wynika, że owo wsparcie finansowe udzielone spółkom w ramach grupy wynikało z konieczności sfinansowania zakupów dokonanych przed wysłaniem pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, oraz, co się tyczy transferów realizowanych po doręczeniu pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, z umożliwienia kontynuowania działalności tych spółek.
- 320 O ile bowiem pismo w sprawie przedstawienia zarzutów zostało sporządzone w dniu 30 września 2008 r. (motyw 115 zaskarżonej decyzji), o tyle, wedle oświadczenia skarżących niezakwestionowanego przez Komisję, zostało ono im doręczone w dniu 2 października 2008 r. Tymczasem, z informacji przedstawionych przez skarżących w odpowiedzi na pytania skierowane do nich przez Komisję w toku postępowania administracyjnego wynika, że grupa Ovako została nabyta w 2006 r., i że transfery kapitału dokonane celem umożliwienia tego nabycia, w tym sporna pożyczka na rzecz PSB, miały miejsce w 2007 r. Podobnie spółka PAM została nabyta w 2007 r. i spółka TSW w 2005 r. Sporne transfery dokonane po przedstawieniu zarzutów, jak pożyczki udzielone spółce Sperialux, miały na celu pokrycie potrzeb płynności finansowej spółek, które w czasie doręczenia pisma w sprawie przedstawienia zarzutów należały do grupy Pampus.
- 321 Z drugiej strony Komisja, jak słusznie podniosły skarżące, nie mogła pominąć sytuacji finansowej grupy Pampus w całości i rentowności tej grupy. Jak skarżące poinformowały Komisję przed przyjęciem zaskarżonej decyzji, z wyjątkiem spółki TSW wszystkie spółki korzystające ze spornych transferów finansowych pozostawały pod wyłączną kontrolą rodzinnych spółek holdingowych, takich jak Pampus, które należały, w równych częściach, do tych samych wspólników, a mianowicie do pana Pa. i jego dwóch córek. Co się tyczy spółki TSW, należała ona bezpośrednio w dwóch trzecich do pana Pa. i do jednej z dwóch jego córek i w związku z tym mogła zostać uznana, dla celów oceny zdolności płatniczej spółki Pampus, jako część tej samej grupy. W tych okolicznościach Komisja powinna była zatem stwierdzić, że transfery finansowe dokonywane na rzecz innych spółek należących do tej samej grupy nie miały żadnego wpływu na ocenę zdolności płatniczej spółki Pampus.
- 322 Po trzecie, ze wskazanych błędów w ocenie wynika, że Komisja nie mogła stwierdzić, jak uczyniła to w zaskarżonej decyzji, że kwota grzywny, jaką zamierzała nałożyć na skarżące, nie mogła mieć wpływu na ich rentowność. Dopuściła się ona zatem błędu, uznając, że rozpatrywana kwota była bez znaczenia w kontekście oceny ich zdolności płatniczej.
- 323 Po czwarte, argumenty skarżących zmierzające do wykazania, że interwencja ich akcjonariuszy była nieprawdopodobna, wynikają z błędnego zrozumienia zaskarżonej decyzji i są w związku z tym nieistotne. W zaskarżonej decyzji Komisja nie stwierdziła bowiem, że tego rodzaju interwencja była prawdopodobna, lecz ograniczyła się do wskazania tytułem ubocznym, że jej zdaniem przetrwanie skarżących zależy w sposób konieczny od tego rodzaju interwencji (zob. motyw 1179 zaskarżonej decyzji, przytoczony w pkt 271 powyżej).
- 324 Z powyższego wynika, że dokonując oceny zdolności płatniczej skarżących, Komisja dopuściła się błędów, które mogą skutkować niezgodnością decyzji z prawem. Stwierdzenie to uzasadnia przeprowadzenie przez Sąd oceny, czy w konsekwencji należy, jak wniosły skarżące, zmienić kwotę

nałożonych na nie grzywien. Nie miałyby to jednak miejsca, jeżeli – jak podniosła Komisja na rozprawie – analiza przeprowadzona przez dyrektora generalnego w piśmie z dnia 14 lutego 2011 r. mogła stanowić podstawę faktyczną i prawną dla oddalenia wniosku o obniżenie grzywiny przedstawionego przez skarżących. Skarżące zakwestionowały również tę drugą analizę, w związku z czym należy zbadać jej zasadność.

3. W przedmiocie zasadności oceny zdolności płatniczej skarżących w piśmie z dnia 14 lutego 2011 r.

³²⁵ Należy przypomnieć, że nowy wniosek o ocenę zdolności płatniczej skarżących został ponownie oddalony w piśmie z dnia 14 lutego 2011 r. z odmiennych względów od wskazanych w zaskarżonej decyzji. Istotne fragmenty pisma z dnia 14 lutego 2011 r. mają następujące brzmienie:

„W dniu 12 sierpnia 2010 r. spółki WDI, WDV i [Pampus] [...] wniosły o obniżenie kwoty grzywien zgodnie z warunkami wskazanymi w pkt 35 wytycznych z 2006 r. w sprawie metody ustalania grzywien, które to warunki miały zastosowanie w drodze analogii ze względu na podnoszoną przez nich niewypłacalność.

W oparciu o ten wniosek i inne informacje przedstawione przez strony do dnia 7 lutego 2011 r. właściwe służby Komisji dokonały kontroli tych informacji i weryfikacji, czy owe trzy wskazane przedsiębiorstwa nie były w stanie uiszczyć grzywien, jak wskazały. W szczególności przeprowadziły one analizę skutków grzywien na rentowność tych trzech przedsiębiorstw, uwzględniając również ich relacje z bankami i z ich akcjonariuszami oraz zdolność akcjonariuszy do wsparcia przedsiębiorstw finansowo celem umożliwienia spłaty grzywien nałożonych w [zaskarżonej decyzji].

Z owej analizy wynika, że spółka WDI nie przedstawiła żadnej nowej informacji ani dowodu, z których wynikałoby, że zapłata grzywiny w wysokości 46 550 000 EUR nieuchronnie zagrażałaby jej rentowności. Przeciwnie, z informacji, które spółka WDI przedstawiła do dnia 7 lutego 2011 r., wynika, że jest ona w stanie zapłacić całą kwotę grzywiny. Należy odesłać w szczególności do prognoz cash flow netto dla następnych lat, które Wasza spółka przekazała naszym służbom w zakresie dotyczącym spółki WDI: 13,3 mln EUR w roku 2011 (w tym 1,37 mln tytułem zwrotu pożyczki długoterminowej), 17,7 mln EUR w roku 2012 (w tym 0,7 mln EUR tytułem zwrotu pożyczki długoterminowej), 14,8 mln EUR w roku 2013, 21,5 mln EUR w roku 2014, 22,3 mln EUR w roku 2015 i 25,4 mln EUR w roku 2016. Owe prognozy cash flow netto są wynikiem analizy dodatniego cash flow działalności w toku i ograniczonych inwestycji. Spółka WDI nie wykazała, że w oparciu o tak solidne prognozy, nie jest ona w stanie zapłacić grzywiny.

Owe prognozy cash flow netto nie uwzględniają zwrotów, nawet częściowych, pożyczek udzielonych przez spółkę WDI na rzecz spółek należących do niej spółek, pomimo że nie można wykluczyć tego rodzaju zwrotów. Ponadto, z przedstawionych informacji wynika, że banki spółki WDI mogły wpisać dalsze długi gruntowe na rzeczowych aktywach trwałych spółki WDI.

Należy również stwierdzić, że nie jest konieczne badanie zdolności płatniczej spółek WDV i [Pampus] w niniejszej sprawie, ponieważ spółka WDI, która jako jedyna w grupie Pampus została obciążona całością grzywiny w wysokości 46 550 000 EUR, jest w stanie sfinansować tę grzywnę w pełni lub uzyskać gwarancję bankową na tę kwotę. Jesteśmy również zdania, że zapłata zaliczki lub złożenie gwarancji zgodnej z wymogami służb rachunkowych Komisji obejmującej kwotę 46 550 000 EUR na cały okres postępowania sądowego wystarczy Komisji, by zabezpieczyć spłatę indywidualnego i solidarnego długu trzech przedsiębiorstw, o których mowa, do czasu zakończenia postępowania sądowego.

Należy również podkreślić, że naszym zdaniem żadne z przedsiębiorstw nie wykazało do dnia dzisiejszego ewidentnego związku przyczynowego w rozumieniu pkt 1179 [zaskarżonej decyzji] pomiędzy nałożoną grzywną a bardzo trudną, jak podniesiono, sytuacją finansową spółki WDI.

Przeciwnie, nowe informacje, które zostały przedstawione Komisji między przyjęciem [zaskarżonej decyzji] a dniem 7 lutego 2011 r., wskazują w sposób wyraźny, że po doręczeniu pisma w sprawie przedstawienia zarzutów spółka WDI udzieliła pożyczek na rzecz osób trzecich będących przedsiębiorstwami w grupie Pampus, nie żądając przy tym planów zwrotu od pożyczkobiorców. Pożyczki te, w wysokości około 115 mln EUR w sposób oczywisty przekraczają kwotę grzywny nałożoną na spółkę WDI.

Po dokładnym zbadaniu nowych informacji i danych, które przekazaliście nam pomiędzy datą doręczenia Wam zaskarżonej decyzji a dniem 7 lutego 2011 r., informuję, że nie dostrzegamy żadnego względu, dla którego należałoby zweryfikować lub obniżyć kwotę grzywien nałożonych na spółki WDI, WDV i [Pampus] na mocy art. 2 [zaskarżonej decyzji]. W związku z tym nie możemy uwzględnić Waszego wniosku”.

- 326 Celem zakwestionowania stwierdzeń wskazanych w piśmie z dnia 14 lutego 2011 r., w którym wzięto pod uwagę zasadniczo prognozy cash-flow netto spółki WDI, skarżące podniosły zasadniczo, że samo to kryterium nie może uzasadniać analizy zdolności płatniczej przedsiębiorstwa w świetle pkt 35 wytycznych z 2006 r.
- 327 Prawdą jest, że prognozy cash-flow netto mają charakter wyraźnie aleatoryjny, co nie może stanowić wyłącznej podstawy analizy zdolności płatniczej przedsiębiorstwa. Jednakże, wbrew stanowisku skarżących, ów aleatoryjny charakter nie wystarcza, aby podważyć wnioski, które można wywieść z tych informacji, przedstawionych przez nie w ramach wniosku o ponowną ocenę ich zdolności płatniczej w zakresie dotyczącym prawdopodobnej zdolności spółki WDI do osiągnięcia zysków.
- 328 Skarżące zasadnie podniosły natomiast, że dyrektor generalny, celem oddalenia ich wniosku o obniżenie grzywny nie mógł pominąć okoliczności – wykazanej przez nie w sposób wystarczający poprzez przedstawienie licznych odmów banków, które już im udzieliły kredytów oraz poprzez przedstawienie wielu sprawozdań analizy finansowej – że nie były one w stanie ani zapłacić w całości kwoty ostatecznie nałożonych na nie grzywien wynikającej z pierwszej decyzji zmieniającej, ani uzyskać finansowania lub nawet gwarancji bankowej w wysokości tej kwoty.
- 329 W tym względzie, jak już stwierdził sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych (ww. w pkt 65 postanowienie Westfälische Drahtindustrie i in./Komisja, EU:T:2011:178, pkt 35, 43), skarżące przedstawiły ponad dziesięć uzasadnionych odmów wniosków o kredyt i należy przyjąć, że bank, gdy przyjmuje decyzję – pozytywną lub negatywną – w zakresie kredytu lub gwarancji, kieruje się zawsze własnym interesem jako instytucja kredytowa i powinien w związku z tym działać na korzyść akcjonariuszy.
- 330 Ponadto w pkt 316–321 wskazano względy, dla których dokonanie transferów finansowych wewnątrz grupy nie było w niniejszej sprawie wystarczające dla uzasadnienia oddalenia wniosku o obniżenie grzywien przedstawione go przez skarżące.
- 331 Z powyższego wynika, że przy oddalaniu wniosku o ponowne dokonanie oceny zdolności płatniczej skarżących dyrektor generalny dopuścił się błędów mogących skutkować niezgodnością z prawem pisma z dnia 14 lutego 2011 r.
- 332 Z powyższego wynika, że Komisja dopuściła się błędów przy dwukrotnej ocenie zdolności płatniczej skarżących. Błędy te mogą skutkować stwierdzeniem nieważności zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim nałożono w niej na skarżących grzywnę, oraz pisma z dnia 14 lutego 2011 r., a także uzasadnić wykonanie przez Sąd nieograniczonego prawa orzekania.

4. W przedmiocie wykonywania przez Sąd nieograniczonego prawa orzekania

- 333 Jak zostało przypomniane w pkt 286–303 powyżej, warunki przewidziane w pkt 35 wytycznych z 2006 r. wynikają z orzecznictwa i nic nie stoi na przeszkodzie, aby Sąd, jakkolwiek nie jest związany ogólnymi wskazówkami przyjmowanymi przez Komisję (zob. pkt 227 powyżej), stosował te same warunki w ramach wykonywania swego nieograniczonego prawa orzekania.
- 334 Badanie pierwszych czterech zarzutów skargi nie wykazało żadnego błędu mogącego skutkować niezgodnością z prawem zaskarżonej decyzji i Sąd nie dostrzega względów, dla których należałoby uznać za nieodpowiednią kwotę nałożonych na skarżące grzywien, jak wynikają one z art. 2 pkt 8 zaskarżonej decyzji. W związku z tym nowa ocena zdolności płatniczej skarżącej powinna zostać przeprowadzona przy uwzględnieniu tej kwoty.
- 335 Ponadto celem zapewnienia skuteczności (effet utile) oceny zdolności płatniczej przedsiębiorstwa w kontekście kwoty grzywny, którą ma zostać obciążone, Sąd powinien w ramach wykonywania nieograniczonego prawa orzekania, przeprowadzić ocenę sytuacji w chwili wydawania orzeczenia (zob. pkt 109, 302 powyżej) na podstawie dokumentów, które strony mogą przedstawić do czasu zamknięcia procedury ustnej, z zastrzeżeniem warunków dopuszczalności przewidzianych w art. 48 regulaminu postępowania przed Sądem z dnia 2 maja 1991 r.
- 336 W tym względzie strony miały możliwość dołączenia do akt sprawy dokumentów sporządzonych po zamknięciu procedury pisemnej, o istnieniu których powiadomiły na rozprawie. Skorzystały one z tej możliwości i przedstawiły uwagi dotyczące tych dokumentów. Ponadto każda ze stron wypowiedziała się w przedmiocie uwag przedstawionych przez drugą stronę.
- 337 Skarżące podniosły, że analiza najnowszych danych ukazuje, że nie dysponują one wystarczającą płynnością finansową celem zapewnienia zapłaty całej kwoty grzywny nałożonej na nie w zaskarżonej decyzji. Nie mają one również możliwości pozyskania wsparcia od instytucji kredytowych. W tych warunkach wymagalność zapłaty grzywny prowadziłyby do ich likwidacji, w ramach której wiarygodność Komisji nie byłaby priorytetowa.
- 338 Instytucje, które udzieliły im już kredytów, nie były gotowe na zwiększenie wsparcia, na co wskazuje ich odmowa przedłużenia kredytu o trzy lata, wedle wniosku skarżących z 2013 r. W związku z tym banki zaakceptowały przedłużenie linii kredytowej na rzecz skarżących jedynie w okresie od 14 września 2014 r. do 30 listopada 2015 r.
- 339 Ponadto skarżące nie zdołały dokonać sprzedaży aktywów, z której dochód zamierzały przeznaczyć na spłatę zadłużenia. Sytuacja ta potwierdza słabą rentowność nieruchomości i urządzeń i w związku z tym słabą wartość aktywów, które chciały one zbyć.
- 340 Poprawa ich wyników rachunkowych wynikała w dużej mierze z rozwiązania rezerw, które utworzyły na poczet zapłaty grzywny. Ponadto oddłużenie spółki Pampus jest bez znaczenia dla ich zdolności płatniczej. Jednocześnie dobiegają końca skutki obniżenia ciężaru podatkowego w związku z odpisami amortyzacyjnymi dotyczącymi inwestycji zrealizowanych przed pięcioma laty.
- 341 Raty płacone przez nie w wykonaniu ww. w pkt 65 postanowienia Westfälische Drahtindustrie i in./Komisja (EU:T:2011:178) stanowią roczne obciążenia finansowe w wysokości 3,6 mln EUR, co stoi na przeszkodzie dokonaniu przez nie inwestycji koniecznych celem utrzymania ich konkurencyjności.
- 342 Skarżące oceniają, że ich likwidacja spowoduje utratę wartości ich aktywów. Ich zdaniem, gdyby jeden nabywca miał je zamiar kupić, wówczas wartość ich aktywów zmniejszyłaby się natychmiast do około 25%.

- 343 Wreszcie nie należy brać pod uwagę oświadczeń grupy Penta/Equinox w zakresie dotyczącym ich rentowności, ponieważ tego rodzaju oświadczenia wynikają z troski o reputację i nie gwarantują prawidłowości.
- 344 W konsekwencji skarżące podniosły, że Sąd powinien znacznie obniżyć kwotę grzywny, ponieważ połączenie obniżenia z rozłożeniem na raty może nastąpić jedynie wyjątkowo. Według nich każda grzywna może zostać zapłacona, i to niezależnie od jej kwoty, jeżeli płatności mogłyby być rozłożone na raty w wystarczająco długim czasie. Ponadto Sąd powinien przyjąć za podstawę oceny chwilę, w której Komisja dokonywała oceny ich zdolności płatniczej. W przeciwnym razie naruszona zostałaby zasada równego traktowania, gdyż zdolność płatnicza innych przedsiębiorstw została oceniona w owej chwili.
- 345 Komisja nie zgadza się z tą argumentacją.
- 346 Należy na wstępie stwierdzić, że w ww. w pkt 65 postanowieniu Westfälische Drahtindustrie i in./Komisja (EU:T:2011:178) na skarżące zostały nałożony tymczasowo obowiązek zapłaty kwoty 2 mln EUR oraz kwota miesięczna odpowiadająca obciążeniu rocznemu w wysokości 3,6 mln EUR. Jest bezsporne, że skarżące do chwili obecnej spełniały ten obowiązek, w związku z czym pytanie, czy ich sytuacja finansowa pozwala im na zapłatę grzywny, dotyczy tylko kwoty odpowiadającej około dwóm trzecim kwoty początkowo nałożonej na spółkę WDI. Jest bowiem bezsporne, że kwota już uiszczona odpowiada w sumie ponad 15 mln EUR.
- 347 Jest również bezsporne, że pomiędzy 2011 r. a 2013 r. skarżące przeprowadziły restrukturyzację, w wyniku której spółka Pampus została oddłużona względem instytucji kredytowych. Komisja podniosła ponadto, co nie zostało zakwestionowane przez skarżących, że jak wynika z ich pisma, które zostało przez nich skierowane do Komisji w dniu 28 maja 2014 r., łączne oddłużenie grupy Pampus zmniejszyło się z 350 mln EUR w 2010 r. do 160 mln EUR w 2013 r. ze względu, w szczególności, na rzeczenie się wiarygodności przez instytucje kredytowe i zamianę wiarygodności (swap) z inwestorem Penta/Equinox, który w owym czasie zamierzał nabyć grupę poprzez zamianę wiarygodności na udziały. W związku z tym Penta/Equinox opublikowała komunikat prasowy przedłożony przez Komisję, w którym stwierdziła, że bilans skarżących był „stabilny” (sustainable balance sheet).
- 348 Komisja wskazała również, co nie zostało zakwestionowane, że skarżące sprzedały udziały w innych spółkach, przeznaczając związany z nimi dochód na poczet oddłużenia. Jest również bezsporne, że od chwili przyjęcia zaskarżonej decyzji linie kredytowe udzielone skarżącym były każdorazowo przedłużane przed wygaśnięciem. Komisja podniosła również, że skarżącym udało się zmniejszyć ich koszty produkcji, zarówno poprzez wynegocjowanie korzystnych warunków handlowych (magazyny konsygnacyjne u ich klientów, wydłużenie terminów zapłaty przez dostawców), jak również poprzez zawarcie porozumień z ich pracownikami w celu zmniejszenia kosztów pracy.
- 349 Ze sprawozdań rocznych dotyczących roku gospodarczego 2013, które zostały załączone do akt przez strony, wynika również, że perspektywy działalności spółki WDI zarówno w zakresie dotyczącym prognoz odnoszących się do zamówień, jak również w zakresie rentowności przedsiębiorstwa były pozytywne.
- 350 Wbrew temu, co podniosły skarżące, należy stwierdzić, że całość wskazówek wskazuje na zaufanie ich partnerów finansowych i handlowych w zakresie dotyczącym ich rentowności. Tymczasem, jak przypomniano w pkt 288 powyżej, do przedsiębiorstwa, które złożyło wnioski, należy wykazać, że znajduje się ono w takiej sytuacji finansowej, że zapłata nałożonej na nie grzywny doprowadziłaby do pozbawienia jego aktywów wszelkiej wartości. Jednakże skarżące same podniosły, że w hipotetycznym przypadku, w którym zapłata grzywny doprowadziłaby do ich likwidacji, należałoby się spodziewać, że wartość ich aktywów zmniejszyłaby się do około 25%, co nie stanowiłoby całkowitej utraty wartości.

- 351 Należy ponadto oddalić jako nieskuteczny podniesiony przez skarżące argument, wedle którego nie dysponowały one płynnością finansową konieczną, by uiścić grzywnę, gdyż żadne obniżenie grzywny nie może zostać udzielone z tego względu.
- 352 Ponadto, jak stwierdzono w pkt 347 i 348 powyżej, skarżące zdołały w latach 2011 i 2013 dokonać oddłużenia w kwocie przekraczającej każdego roku początkową kwotę grzywny, podczas gdy instytucje kredytowe zawsze akceptowały przedłużenie udzielonych kredytów. W tych okolicznościach ich twierdzenie, wedle którego żadna instytucja kredytowa nie będzie gotowa na wsparcie ich w przypadku, gdyby zażądano zapłaty pozostałej części kwoty grzywny, nie może zostać uznane za wykazane, niezależnie od przysługującej skarżącym możliwości wniesienia do Komisji o udzielenie im ułatwień w spłacie.
- 353 Ponadto fakt, że skarżące nie są w stanie znaleźć nabywców dla całości aktywów, podnosząc przy tym, że niektóre z nich nie są w wystarczającym stopniu rentowne, nie wystarcza, by wykazać ich niezdolność do zapłaty grzywny.
- 354 Co się tyczy argumentu skarżących, wedle którego poprawa ich wyników wynika z rozwiązania rezerw, które utworzyły na poczet zapłaty grzywny, należy wskazać podobnie, jak uczyniła to Komisja, że owo rozwiązanie rezerw odpowiada kwotom już uiszczonym tymczasowo w wykonaniu ww. w pkt 65 postanowienia Westfälische Drahtindustrie i in./Komisja (EU:T:2011:178) i że rezerwy odpowiadające kwotom pozostającym do zapłaty w przypadku oddalenia ich skargi przez Sąd nie zostały rozwiązane.
- 355 Co się tyczy negatywnych konsekwencji związanych z zapłatą grzywny należy przypomnieć, że celem możliwości uzyskania przez przedsiębiorstwo obniżenia ze względu na brak zdolności płatniczej nie jest ochrona przed wszelkimi niekorzystnymi konsekwencjami, jakie mogą wiązać się z zapłatą grzywny, włącznie z likwidacją, lecz jedynie ochrona aktywów przed całkowitą utratą wartości.
- 356 Co się tyczy argumentu skarżących dotyczącego naruszenia zasady równości traktowania, co miałyby wynikać z tego, że Sąd dokonuje oceny ich zdolności płatniczej w chwili orzekania, podczas gdy zdolność płatnicza innych przedsiębiorstw była oceniana w chwili przyjęcia zaskarżonej decyzji, argument ów należy oddalić. Skarżące nie znajdują się bowiem w sytuacji porównywalnej z sytuacją innych przedsiębiorstw, które nie wniosły skargi zmierzającej do zakwestionowania oceny ich zdolności płatniczej dokonanej przez Komisję, ponieważ, między innymi, w niniejszej sprawie wniesienie przez skarżące niniejszej skargi oraz częściowe uwzględnienie ich wniosku w przedmiocie środka tymczasowego doprowadziło do zawieszenia wymagalności zapłaty całości grzywny, którą zostały one obciążone do chwili ogłoszenia niniejszego wyroku.
- 357 Z powyższego wynika, że nie jest zasadne stanowisko skarżących, wedle którego obniżenie grzywny powinno im zostać udzielone w związku z ich zdolnością płatniczą, ze względów analogicznych do wskazanych przez Komisję w pkt 35 wytycznych.
- 358 Z powyższego wynika, że należy z jednej strony stwierdzić nieważność art. 2 pkt 8 zaskarżonej decyzji i pisma z dnia 14 lutego 2011 r. oraz, z drugiej strony, obciążyć skarżące grzywną w wysokości identycznej z grzywną nałożoną na nie w zaskarżonej decyzji.

W przedmiocie kosztów

- 359 Zgodnie z art. 134 § 3 regulaminu postępowania przed Sądem w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań każdej ze stron każda z nich pokrywa własne koszty. Jednakże, jeżeli jest to uzasadnione okolicznościami sprawy, Sąd może orzec, że jedna ze stron pokrywa, oprócz własnych kosztów, część kosztów poniesionych przez stronę przeciwną. W okolicznościach niniejszej sprawy należy orzec, że skarżące pokrywają połowę kosztów, a Komisja pokrywa własne koszty i połowę kosztów skarżących, włącznie z kosztami związanymi z postępowaniem w przedmiocie środka tymczasowego.

Z powyższych względów

SĄD (szósta izba)

orzeka, co następuje:

- 1) Umarza się postępowanie w przedmiocie skargi w zakresie obniżenia grzywny udzielonego na rzecz Westfälische Drahtindustrie GmbH i na rzecz Westfälische Drahtindustrie Verwaltungsgesellschaft mbH & Co. KG w decyzji Komisji C(2010) 6676 wersja ostateczna z dnia 30 września 2010 r.
- 2) Stwierdza się nieważność art. 2 pkt 8 decyzji Komisji C(2010) 4387 wersja ostateczna z dnia 30 czerwca 2010 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/38.344 – Stal sprężająca), zmienionej decyzją Komisji C(2010) 6676 wersja ostateczna z dnia 30 września 2010 r. oraz decyzją Komisji C(2011) 2269 wersja ostateczna z dnia 4 kwietnia 2011 r.
- 3) Stwierdza się nieważność pisma dyrektora generalnego Dyrekcji Generalnej Komisji ds. Konkurencji z dnia 14 lutego 2011 r.
- 4) Na Westfälische Drahtindustrie, Westfälische Drahtindustrie Verwaltungsgesellschaft mbH & Co. i Pampus Industriebeteiligungen GmbH & Co. nałożona zostaje solidarnie grzywna w wysokości 15 485 000 EUR.
- 5) Na Westfälische Drahtindustrie i Westfälische Drahtindustrie Verwaltungsgesellschaft mbH & Co. zostaje nałożona solidarnie grzywna w wysokości 23 370 000 EUR.
- 6) Na Westfälische Drahtindustrie zostaje nałożona grzywna w wysokości 7 695 000 EUR.
- 7) W pozostałym zakresie skarga zostaje oddalona.
- 8) Westfälische Drahtindustrie, Westfälische Drahtindustrie Verwaltungsgesellschaft mbH & Co. i Pampus Industriebeteiligungen GmbH & Co. pokrywają połowę własnych kosztów, w tym kosztów związanych z postępowaniem w sprawie zastosowania środka tymczasowego. Komisja pokrywa własne koszty i połowę kosztów Westfälische Drahtindustrie, Westfälische Drahtindustrie Verwaltungsgesellschaft mbH & Co. i Pampus Industriebeteiligungen GmbH & Co., w tym kosztów związanych z postępowaniem w sprawie zastosowania środka tymczasowego.

Frimodt Nielsen

Dehousse

Collins

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 15 lipca 2015 r.

Podpisy